I. MAXNACOV

PASULJATЬ QƏMƏJI B'ƏMƏLI D'QOLXOZ
(ARTEL D'MƏRUTƏ MƏTETƏ)

Из фондов Российской национальной библиотеки

BASMAXANA „SELQOLXOŻGIZ"
MOSQVA
1932

Ассир.
2-77

I. MAXNACOV

PASULJATЬ QӘMӘJI B'ӘMӘLI D'QOLXOZ

(ARTEL D'MӘRUTӘ MӘTETӘ)

Puşәqә d'BIT-JUXӘN

Из фондов Российской национальной библиотеки

Г.П.Б. в Лнгр
О.Э. 1932 г.
Акт № 380
Ц

BASMAXANA „SELQOLXOZGIZ
MOSQVA
1932

Из фондов Российской национальной библиотеки

Ответ. редактор *С. Пираев* Книга сдана в набор 20/3 1932 г. Подписана к печати 1932 г. Индекс Н-07Б. Упол. Главлита № Б-19446. Заказ № 400. Тираж 1000 п. л. 3. Бумага 82×110 см. 40000 тип. знак на 1 бум. л. Бум. листов 750.

17-я тип. треста «ПОЛИГРАФКНИГА», Москва, Шлюзовая наб., 10

QOLLEQTIVIZƏSIJƏ U NIJŞI D'QOLXOZ

Qə şuraja d'ţaʙʙax ʙ'şitə d'1931 go kulle SSSR vilun məntəjəti gaʙʙarь ʙ'urxə d'xəjədtə d'mərujəti d'akkarь miskini u mьsajь, qurʙə l'şovvьj immuni (70%). Min 25 miljuni ʙətvəti, 13 miljuni pişlun qolxozniqi, əhə mad'ujьla.

D'qəmetə, qədkulle qţajatь u məxşəxjəti d'knuşjə d'16 d'partija qomunistetə u knuşjə d'6 d'motvə d'respuʙliqi sosjəlistəji u qţajatь d'qomitet qьnţruneta d'partija qomunisteta ʙ'urxə d'qoleqtivizəsijə pişlun tummьtь ʙ'dano u ʙ'zodunjutə.

D'tre, d'ədijə go mətvəti dijən go xujədə motvəjə d'Respuʙliqə sosjəlistetə, xelə rişəjə dijən go mətə ijnə qolxozniqi u lə akkarь l'xudəji.

D'ţla, qə d'ədijə go mətə d'atral d'dijən səmə ʙuş zodə leli pьsla qapitalistaja, illə ijli pьsa sosjəlistəjə.

D'arʙa, qə d'pajdь d'xəjji u pilxənə d'qolxoz muzʙьţţena ʙ'əməl ʙijid akkarь d'gəne, qə d'qnetə d'qolxozniki ʙuş zodelə min qnetə d'akkara l'xudəjə.

D'xəmşə, d'gərvəstə d'qoleqtivizəsijə kullənetə al ʙinjət gərvəsjəti gaʙʙarь d'industrilizəsijə d'atra d'dijən ʙ'xətirçəmutə muxkimtelə u ʙizəlelə ləqəmə ʙ'məntəjəti gaʙʙarь u livədə rəd qulaqь məx klas.

Kulli ənni məntəjəti pişlun tummьtь al ʙinjət d'tammamta d'plan qooperətivəjə d'Lenin. B'urxə duz d'puliţiqə d'partijə u klass d'pələxi.

Manaja rişəjə d'əhə plan d'Lenin ijli qə şəxləptə d'mətə ʙ'urxə təzə le amsa peşə vdə həl d'lelə piştə şuxliptə mərutə d'mətə min pьsla d'lxudəjutə (ʙurʙiztə u

вnoşo) al pьsla sosjəlistəjə l'gərvəstə вuş qьvrax вet sannutə, al вinjət d'ljəptə u mavarta texniqə d'ədijə, hər в'dəhə dana.

Bit-sannь jəvulinə qə mərutə d'mətə traqtorь, kutəni, maşьnь d'ţreta u d'xьzda, qomвajnь u şər. Qə вut d'əhə Lenin вiməreli: „Bit-sannuta gurta ijlə əxcij cara xdənəjə qə pərəqtə d'akkaruta min joxsuluta u kipnə". B'вinjət equnumeta d'sosjəlizmə ki amsa hojə əxcij вit san'uta gurta d'maşьnь məri d'xelə u msajatь l'xəduti l'akkaradaruta.

Kmə d'вçəldutə вizələlə ləqəmə вet-san'uta sosjəlistetə d'dijən hədəzi вuş çəldi pjəşelə şuxliptə mərutə d'mətə min вurвiztə surtə, в'pьsla Ixudəjə l'pьsla d'mərutə qoleqtivetə. Mudalь min mamarjatь gaввarь d'pijşinə rşьjmь в'plan d'xəmşə şinni вurxə d'вit-sanuta u zavodь go Stalingrad, Ciləвinsqij, Xərqov, Rostov, Magniţogorsqij u şər. Əxnən вixzəjevəx d'hər в'dəhə dana-zi dəxij в'urxə d'gaввaruta вizəlinə ləqəmə məzjədjəti d'qolxozь u sovxozь go Qavqazьja garвьjeta, mahallь mьs'ajь u təxtəji d'Volgə, Uqrajina, Qrьm u mahallь xini d'xujədə motvəjə d'Respuвliqə Sosjəlistetə d' SSSR, Vilə xə min atravatь вuş gaввarь d'akkaradaruta go kulle dunji.

B'əhə təhər вijid d'əməli sarast go xəjji d'partija u hukmə motvəjə, d'pələxi u akkarь miskini-mьs'ajь в'məntetə gurta mavurьna в'xəjji l'plan qooperativəjə d'Lenin.

Əxnən ijnə le masax kələx al dən məntəjəti d'itlən viji qə həl idju jumə, səвəв calьjşan cim qurвə u həççətən qəmetə ijlə mamarta d'şotəputə sosiəlistetə.

In вijid urxə d'вit-sannuta əxnən tammam (вprəqtə xareta) mxilən u pulьţlan qə qapitalisti u mərəvəti d'kərxəni, ijnə go mərutə d'mətə əxnən hala levəx tamam şmьjţь u rəd vijdi qə qulaqь u xini gərşəni d'şijrə min go xasa d'çapajь. Qə вut d'əhə gorə ədijə nijşə rişəjə dijən go mətə ijli vədtə d'rəd qulaqь в'urxə d'qoleqtivizəsijə kulənetə mərutə d'mətə, qə makmalta d'plan

Из фондов Российской национальной библиотеки

d'xəmşə şinni. Həl d'lə pęşə xujidtə mərutə d'mətə в'urxə kulənetə d'qolxoz, namumkin ijlə livədə rəd qulaq, səвəв kmə d'ekə d'qoleqtivizəsijə rpьtela u litlə xelə zaвtьnnana, tama pijşinə mərujəti l'xudəji suri, вut d'əhə:

„Min mhaslanujatь suri вipjəşeli mhusla u gurvissə pьsla qapitalistaja-qapitalizm u dovlətmənd həmməşə в'kul jumə в'kul saat в'qədri suri u gurь. (LENIN)

Go dənni mərujəti вurвizzi u qajdь вuş muxkim tijveli məri d'mulk вijid d'xelu d'mulkənəji u səmə zodə cilləlu ləвulunə lə giвə d'qəpitəlizmə min l'giвe d'xəjədtə d'go qolxoz. B'dəhə təhər hic nəmumkin ijlə qə d'вmərujəti dəjqi u вurвizzi pəiş mumьrra sosjəlizmə. Manajo əhelə, qə d'mərutə dəqtə le amsa d'həvilə maşьnь gurь d'rəşqərutə, u le hojə ləвuli вijid d'plan u le hojə ləвuli l'qəmə в'pajda qə kulle mərutə d'mətə u gəno akkaruta çapeta.

Əhelə xьjal u manaja d'dijən qə ləвəltə d'ləqəmə qolleqtivizəsijə tama go kulle atra d'xujədə Motvəjə u qhelə tək urxə d'вijo əxnən вit əzəx go mərutə mətetə al m'haslanuta xujidtə d'mərutə mətetə, u в'dəhə urxə tamam вit şamtax u aqraxlь min koku qulaq min go mətə hər в'dəhə dana вit paltax min go givəjutə d'ijlə piştə qətən min dana d'sustijmə d'qapitalizmə go Russьja d'həl revoljusijə d'cirij, ijnə go atravatь d'qəpitəlisti d'dunji idju zi. Həlвətə al urxə d'qoleqtivizəsijə kullənete itlən raвa cətunujəti gurь.

Əj qəmetə qə d'it hala raвa nəşi d'ijnə ptələ min urxə d'julpənə d'Lenin it himizməni məxjəni d'zjənə d'jəmminəji enij d'вimərenə qə d'lelə lazьm d'qarta вijid qulaq, səвəв ənij gəne вijid urxə d'razьjuta d'gəne вit orьj ai urxə d'sosjəlizmə d'lə mxətə qətən hic xə həper u əxnən вit ləвləxlə mətə al urxə d'sosjəlizmə lə вijid d'mamarta u gərvəstə d'qolxoz u sovxoz, illə əxcij в'dəj qə d'akkarь l'xudəji kul xə minne в'zəвəntə d'hasьjiu enij d'pjəşelə zodə min xərəçjəti d'gənu, вit zəвinnun

go qooperativ. Hər ʙ'dəhə dana tijvə al mərutə l'xudetə, qə ʙut d'əhə lit ənənqəjutə qə d'akkarь miskini u l'xudəji orьj go qolxoz u şər.

Kulle ənni himizməni məri zərər ʙьplaţena min oportunisti jəmminəji enij d'ijnə dərquləji u xəzduginə qə qoleqtivizəsijə u ʙizəlenə dərqul d'julpənə d'Lenin.

Opportunisti jəmmijnəji gərəg peşij gulji u vijdi rьsva u ʙ'plaşa dərqule lazьm ijlə ʙ'xelə u ʙ'zarʙanuta madarte l'ʙara,

Up raʙa zjənə mujilun al urxə d'qoleqtiv kullənetə paclanь, simmələji enij lə l'gəşəqtə d'məxşəxjəti u qţajatь d'qomitet qьnţruneta d'partija d'ʙivədonə qadaxan vədtə d'xelə ʙ'dana d'mərjəztə d'qolxozь ijnə lə l'gəşəqtə d'əhə ənij paclanь simmələji şmьjţalun əhə urxə d'razьjuta d'gənə qə mərjəztə d,qolxozь u şurьlun vədə xelənutə al akkarь qə mavarte d'go qolxozь.

Ənni marpсьlanь, simmələji əşkərə ʙьqjareva urxə d'min ьqro ʙizələ dərqul julpənə d'Lenin.

Kəd ʙijəvə çurəət qə kulle təhəri d'xoravajujatь hədə zi qomuni go akkaruta, vəkkili d'hukmə motvəjə gərəg hic lə qemij livədə xelənutə ʙ'dana d'mərjəztə d'qolleqtivi d'mətə. Hər ənij qoleqtivi itlun qədrə u pajda enij d'pijşinə murjizzi ʙ'razьjuta d'gənə u ʙijid d'akkarь ʙ'gəne u pajdь d'ənni qoleqtivi pijşeli suxsьja go praqtiqa d'gəne, (LENIN).

Go d'ənni hemizməni d'Lenin əşkərə ʙivəjilə qəd ʙ'varta l'go qolxoz, vədtə d'xelenutə le masja həvilə dukə al ʙinjət d'julpənə d'Lenin. Qolxoz ijli xəjədtə ʙ'rьzaja d'gəne d'akkarь miskini u mьs'ajь əj d'pəruqilə qəte min kipni u açazjatь d'txut nijrə d'qulluta d'qullaqi.

Pulxənə d'jəmminəji u „simələji" ţepanь min julpənə d'Lenin ʙ'dana d'quzxunuta d'plaşa klasaja go mətə vidli pajda u snidli ʙ'xə xelə gaʙʙara qə qulaqi. Qulaqi zəqqi ʙ'dəhə dana d'qoliqtivizəsijə kullənetə, kəd ʙixzəjenə d'qərʙunilə dana xareta d'qţeta min kokə hər ʙ'dəhə dana qə xəmetə d'nəpəse xareta min tləqə d'ʙitəjeli

alle məpluxenə kulle xele u çaraвjate qə vədtə d'dərqulutə l'pilxənə d'partija u hukmə в'urxə d'qolliqtivizəsijə go mətə. Zəqqi u aginte məqudivə вətvəti, xəqləni u gdijşi d'daxla d'qolxozniqi. Вьqţaleva pələxi şotəpəji u vəkkili d'qolxoz u hukmə, məpluxinə kulle təhəri pəndi qə məxrəvtə d'qolxoz min gəvəj, məsələn, həlhulinə qolxozniqi lə parmьjanь в'dərqulutə qə palleta d'daxla l'pilxənə d'jumə d'çapa gorə, dərqul d'zəвəntə d'hasьl qə məlkutə, u kulle təhəri dərqulujəti qə mxetə d'zərər u məkletə d'kulle puliţijqij d'partija u hukmə вut məqvetə d'qolxozь. Şvuq min d'ənni qulaqi həl ədijə plijxinə u pilxənenə min məxrivəni (vrediteli) вaraвar в'şula u xelə muxkum qə mənpəltə d'hukmə motvəjə u l'məxkumi xelə d'qulaqi qə d'retə d'nijrə səmmənə al qdələ d'akkarь miskini u mьs'ajь, hər в'əhə urxə məzjədtə d'sustijmə qapitalьstaja go Russьja motvetə dəxij d'ijvə min qəm revoljusijə d'Cirij u dəxij d'ijvə ahvalattь d'mətə go kulle atravatь d'qapital həl idju jumə zi txut hukmə d'qapitalizma.

Cim raвa xьlţa pulьţьqaja вit həvi in əxnən tənəx qəd qə idju jumə min вar d'go mətə pişlun 65% mərujəti d'miskini u mьs'ajь xujiddi go qolxozь d'qulaqi muklilun jən вit məklij l'plaşe l'dərqul d'qolxozь, ənij plьjşьna u вit palşьj həl d'əj dana d'tammьmaxla qolleqtivizəsijə kullənetə u həl d'al, вinjət dəj lə odəx rəd l'qulaq, əx klas.

Qə palaţta d'ənni cətunujəti min go urxə d'qolleqtivizəsijə kullənetə u xalьвuta tammam d'qulaq xelə вuş jaqura gərəg nəpil al qolxozniqi-səndəni xeləni d'hukmə d'motvi go mətə.

Ədijə qəm kul miskinə u mьs'aja l'xudəjə pijşeli mutvə вuqara.

L'TƏRƏP U JƏN DƏRQUL D'QOLXOZ!

Akkarь miskini, mьs'ajь u l'xudəji enij d'вivədenə koməgutə qə qulaqь u plaşena dərqul d'qolxozь d'ijnə murjizzi. Həlвəttə ənni akkarь namumkin ijlə peşij qьrjь

ʙarqjəmi (sojuzniqi) illəki d'hukmə motvəjə. Ənni akkarь gərəg peşij xuƶʙinni ʙarqjəmə d'qulaq, qə ʙut hədə ənni gərəg peşij xuƶʙinni diƶminni klasajь u lazьm ijlə vədtə d'davьj klaseta minne, ijnə av miskinə u mьs'aja pjəşeli xuƶʙinnə həl ədijə u min ədijə l'ʙarь ʙarqjəmə d'klas d'pələxi av d'ijli min klas d'pələxi ʙaraʙar pilxənə qə mərjəztə d'qolxozь, məqvetə d'pilxənə u vədeli koməgutə qə plaşa dərqul d'qulaq. Hər ʙ'dəhə dana namunkin ijlə l'təxməntə qə d'lozung „l'tərəp u jən dərqul d'qolxoz" itli manaja d'vədtə d'xelənutə qə varta d'go qolxoz, hic dana.

Pulitiqə d'varta d'go kolxozь ʙ'rьzaja d'gəne ijli xə min şərti rişəji go julpənə d'Lenin u kullə pulitiqə d'partija d'dijən ʙ'urxə d'mərjəztə d'qolxozь əhə pulitiqə d'partija piştelə muplixtə həl idju jumə u ʙit peşə muplixtə min ədijə l'ʙarь.

Başrьt d'mərjizit qolxoz u pilxənə d'gəvo dəritli ʙ'rişə, əhə manajola məxzetə d'spaj ţusa qə akkarь l'xudəji, dəxij lazьm ijlə l'tarusь xəjji xəti u çapa qəlulə. Qə d'əhə qolxozniqi ʙ'gəne mərjizəni d'qolxozь lazьm pşьjţaьt jad'ьj, d'xəjji xəti u çapa xətə gərəg pəiş tursa ʙijid d'qolxozniqi ʙ'gəne am hajarta tammam u koməgutə d'partija qomunistetə u hukmə d'sovet.

1) Lazьm ijlə deta qə d'mərujəti dəjqi le masьj pəlxij min go sniqutə (LENIN).

2) Lazьm ijlə deta qə d'go qolxozь gərəg orьj əxcij ʙ'urxə d'razьjuta d'gəne d'lə cu xelənutə min giʙə d'hic nəşə.

3) Lazьm ijlə həmməşə d'xərtə l'qənuni qə d'çapa tərsujili qə qolxozniq, ijnə tənʙəlutə məxruvelə xəsjətte u vədelə məxşuş ahvalattu iqunumijəji. Go qolxoz varelь lə qə, d'məxtə d'lgərmə d'xasu u lişqələ pajda min şijrə d'çapa d'nəşi xini (vijə juqra l'qdələ d'pələxi məri d'qejrət go qolxoz) ijnə lazьm ijlə pilxənə am kulle qolxozniqi ʙaraʙar qə məzjədtə d'mhaslanuta d'çapa d'qolxoz, qə palaţta u jəvəltə d'xəjji xəti ʙ'urxə d'qolxoz.

Издано Российской национальной библиотекой

Məntəjəti u rxəşjəti d'ləqəmə d'qolleqtivizəsijə d'qolxozь tlitelə al ləвəltə d'ləqəmə u məqvetə d'dən qolxozь d'ijnə p'ijşi murjizzi həl ədijə u ənij d'pjəşenə murjizi təzə в'urxə pulitiqetə duz min xə giвə вil klas d'pələxi u qolxozniqi u min dav giвə xinə zi вil qolxozniqi u akkarь l'xudəji в'pilxənə d'mapramta вut kulle pajdь d'qolxoz qəte u mavarte go qolxoz.

But d'əhə kul xə pasulta d'pilxənə d'qolxoz gərəg pəiş hədə murjizzə d'min xə giвə d'вit jəvilvə qazançь qə 'qolxoze min do giвə xinə qə ntarta d'kulle qazançь d'məlkutə u kulle qolxozniqi qə məntəjəti d'qolxoz ənninə;

a) Vədtə d'вuş spaj (məqvij) l'mərutə d'qolxoz.

в) Mərjəztə u vədtə вuş spaj d'zruta, pləxtə d'apra вuş spaj u в'tamamatuta məpləxti. Gərəg kulle xeli d'qolxoz peşij muplixxi u hər hədəzi maşьnь d'mərutə mətetə.

g) Təgвərtə d'qinjəni вuş spaj.

e) B'xeli d'zəxmutə mavurь go pilxənə qə məxzətə d'tusь çapa в'dəxijuti hədəzi в'mhaslanuta, kulle ənni şərti в'şuraja həlвəttə le ətij l'urxə d'lə cətunujəti. Lazьm ijlə məttuvi raвa çapь qə ləвəltə d'ləqəmə u məxkəmtə d'qolxozь ijnə, в'xə liввə u в'rьzajuta d'min udalь qolxozniqi go pilxənə kullənəjə, lə в'dəhə şərt raвa cətun ijlə xəştə d'qolxoz d'ləqəmə, kulle xeli d'qolxoz u qolxozniqi lazьm ijnə məttuvi qə xəştə d'ləqəmə, kulle xeli u calaşjatь d'qolxozniqi u qolxozь gərəg peşij mutvi qə məntəjəti u məqvetə d'qolxozь.

Qolxozь zəввun hala ləviji muxkum, qulaqi həmməşə вuş zodə вinpəlinə xut nişənqə d'əgitasijə u provaqasijə qə mxetə d'alle zəpər u məxrəvte. Ənij məpluxinə kulle xele u pənde qə d retə d'xvata u xrəvə d'qolxozь, в'urxəti d'maplaşta u macjarte qolxozniqi min udalь u həlhule qolxozniqi dərqul d'kulle politiqi d'partija u hukmə motvəjə в'nizвət d'qoleqtivizəsijə.

Qulaqi u əgente (podqulacniqi) ijnə dizminni вuş zalьm d'qolxoz ənij d'ki pəlxijvə u вipləxenə ədijezi dərqul d'qolxozь. Min d'ənni dizminni klasajь go mətə lazьm

ijlə plaşa в'qişjutə d'lə rəxmi u əhə plaşa в'hic dana lelə lazьm hic xə dəqijqə marpuju u mавsuru. Kmə d'xaльвuta d'qolxozniqi al qulaq hojə çəldi u məri kar, xə hədə вuş çəldi u вuş qьvrax вit məntij u вit əzij ləqəmə qolxozь, am dənni up xəjje uqunumijəji вit həvij вuş spaj.

In go qolxozniqi məcxij nəşi lə uxcə parmьjanь lazьm ijlə в'xməltə u в'xəmxvaruta mapramta qəte l'xьlţe u d'təxminnij qə d'xьlţe ləвulenə al tərəpi d'qulaqь min вar hədə ənij вivəjenə вarqjəmə am dizminni вaraвar, dərqul d'qolxozь.

Amaç d'tre d'qolxozь u qolxozniqi dəxij d'pişlə mudьta go çərgi qəməji, ijlə mxetə d'xelə u calaşta qə mavarta go qolxozь, kulle akkarь miskini u mьs'ajь d'hala lenə vьjrь go qolxoz. Qə вut d'əhə lazьm ijlə həmməşə kul dukə maprumь kulle pajdь d'qolxozь qə akkarь çapajь вut xəjədtə d'kulle go qolxozь u tamamta d'kulle şərti u ţusь d'qolxoz u vədtə d'rəd qulaqь məx klas agiţasьja вuş spaj qə akkarь l'xudəji — qə varta go qolxoz min kulle qəmetə ijlə əj qə d'qolxozь в'pilxənə şarьjra məxzij ţusa d'çapa u kulle təhəri ţusь d'məntəjəti d'mamarta d'qolxoz u xəjədtə d'akkarь l'xudəji, qə qolxoz. Əhelə urxə şarьrta qə şareta l'xəjji d'akkaruta d'çapeta go qolxozь u məntəjəti d'qolxozь в'urxə d'sosjəlizmə.

MƏRJƏZTƏ U ŞURAJA D'PILXƏNƏ D'QOLXOZ.

Hər əx kmə d'çəldi xə dəstə d'rəşpəri xujidtə qə mərjəztə d'qolxoz l'вinjət dəsti d'akkarь miskini. Min вar hədə pjəşelə qrьta çmeta kullənetə d'mətə. Al dəhə çmeta mərjizəni u şarjanь d'şula в'miljutə gəşuqenə sьdrь — d'qənunə (usţava) d'qolxoz u maprumuna qə kulle akkarь. Min вar hədə al dəhə çmeta pjəşelə priştə xə qomissijə şarjanta qə hadarta d'kulle şulanь qə mərjəztə d'qolxoz.

B'dana d'vetə вələd—в'sьdra d'qənuni al çmetə kullənetə lazьm ijlə spaj prəştə u məttəvtə u mapramta.

Qə d'qolxoz pjəşelə murjiztə lə əxcij вut d'əj d'вxeli kullənəji u aspaвь вijid d'pulxənə go qolxoz mudalь peşij pulţь d'min joxsuluta u kipnə. Şvuq min dəhəgərəg kulle akkarь oranь d'go qolxoz lazьm maprumь qə d'ənij hər в'dəhə dana zi вьvarena go qolxoz qə plaşta u vədtə d'rəd qulaq məx klas. Lazьm ijlə mapramta u prəştə d'mənij itli izin aвьr go qolxoz u mənij letli izin u dəxij lazьm ijlə gəşuqi u lə şvəqtə d'qulaq aвьr go qolxoz. Lazьm qujə d'xərtə u parmujь kulle həqujəti u vaçьвujatь d'qolxoz u qolxozniqi.

B'təhsilutə вuş zodə lazьm ijlə go çmeta peşə muprьmta qə kul xə min qolxozniqi qə d'mudij lazьm pəiş xujiddə (oвoвşestvlen) mudij lazьm ijli pəiş xujiddə go qolxoz.

Al çmetə kullənetə lazьm ijlə в'təpsilutə gəşuqi вuqara d'apra, mulkəni u вut aspaвь u həççəti pılxənə (maşьnь kutəni, aгaвanь, çərçəri u şər).

Min вar d'pişli guşqə qənunə (usţəv) u murpьmmьna в'miljutə в'kul вuqara (şarjanь d'şula) вicjədenə qə kulle akkarь miskini, u mьs'ajь məktivvij u oгьj go qolxozь.

Ijmən d'sьdra—d'qənuni pjəşeli quвlə go çmeta kullənetə d'akkarь egə pjəşeli mutvə u murjizzə qolxoz. B'dana d'sьdra d'qənuni вipjəşili quвlə go çmeta kullənetə pjəşili mutvə şimmə d'qolxoz.

In dəstə şarjanta d'şula ijlə lə zodə min 10—15 həl 20 вəti, egə çmetə kullənetə d'qolxozniqi şarjanь d'şula вiprəşilə 5 nəşi min rişəni d'kilpət enij gərəg lə həvij xizməni d'udalь min вar hədə ənij həddəmi вipjəşenə vijdi vəkkijli qə hadarta u grəştə d'drana al sьdra d'qənuni.

In go dəstə d'akkarь d'ki вajьj mərjuzi, it lə вasura min 5 вəti u lə həvilun min udalь xizməjutə qurвə d'lə tapaut itlun həq qə grəştə d'drana l'sьdra d'qənuni, ijnə hər в'dəhə dana gərəg məxijli kulle xeli u calaşjate qə məzjudi minjəni d'həddəmi go qolxoz hər в'dana d'məx-

kəmtə d'sьdra d'qənuni u mərjəztə d'qolxoz hədə zi min ʙar hədə,

Əhə ijli xə min nijşi ʙuş rişəjə d'qolxoz, qə tamamtu lazьm ijlə l'pilxənə həmməşə həl d'kulle peşij muʙьrrь go qolxoz. B'əhə təhər qə mərjəztə d'qolxoz lazьm 5 nəşi məri d'ʙəti (mərutə d'mətə), drana al sьdra d'qənuni al ţla təʙəqi (pətvəti) u mətvij minnu.

1) Proţoqol d'çmeta kullənetə d'mərjəztə d'qolxoz;

2) Sьdra d'nəşi enij d'grijşinə allu drana oranь d'go qolxoz qə ʙrazьjuta d'gəne d'lə cu xelənutə u məxzetə d'saʙьtuta qə d'qəle leli pijşə şpijlə qə şərikutə go hukmə mutvəjə.

Kulle ənni sədvəti lazьm peşij luʙli go motvə d'mətə tama pjəşenə muzʙьţţь ʙ'drana u ʙ'mohir. Min ʙar hədə pjəşenə şudrь go puləxə mahalaja d'apra (rajzemotdel) ʙuş spaj ʙit ħojə in sьdra d'qənuni pəiş luʙlə ʙ'ijdə d'gəne vəkkijli d'qolxoz.

Min d'ʙar sьdra d'qənuni pişli muxkimmə go mahal, xə təʙəqu gərəg pəiş mudьrra go qolxoz əhə təʙəqə d'sьdra qə həmməşə pjəşeli go qolxoz, çmeta denəndər ijlə pərşə mdaʙranuta (provlenijə) u təgʙirənə, u d'lə tələqtə d'dana lazьm şarujь ʙ'şula u pilxənə.

Qəmetə min kulle l'təhər d'pilxənə gorə mud mənzijli u anʙarь lazьm ʙit həvij qə qolxoz, məsələn ʙəti qə masallь d'pilxənə, dukəni qə xəmetə d'məşьnь u həççəti d'pilxənə u ənij min dənni lazьm peşij xujiddi go mərutə d'qolxoz, ʙetə kullənəjə qə risqə u amʙar qə xəmetə d'ʙarzarrь.

Həççət d'tre ijlə qə d'min ʙar rşamta d'ənni ʙinjəni lazьm ijlə ʙ'çəldutə şarujь l'calluşь ʙut xədəttə d'ʙəti d'hazьr it d'peşij muji l'rizə kulle ʙasurujatь ʙ'mamarta, qərqəztə, d'gillə, təməztə d'muləti, pəgəni u amʙarь ənij pilxəni qəməji qə hadarta d'pilxənə d'qolxoz gərəg peşij vijdi ʙil kulle qolxozniqi.

D'ţla lazьm ijlə min qəm dana gəşəqtə u ljəptə d'dukəni d'mazrajь u mulkəni ʙuţ u məri d'pajda min go

kulle apra u mulkəni d'mətə qə mərjəztə d'alle qolxoz, mulkəni d'qolxozь gərəg həvij qurвə l'mətə qə вut d'əhə min qəmetə kulle ənni hadarjatь gərəg peşij rşьjmь, qə d'ekə u в'mudij вit pəiş вuçrə al dənni mulkəni u apra d'qolxoz.

D'apra в'çəldutə lazьm ijlə şadarta d'xə qədir nəşi min həddəmi d'qolxoz al qolxozь d'qurвə в'şvəvutə d'ijnə murjizzi min qəm dana qə вut vetə вələd вijid qajde u mərjəzti d'çapa u dəxij pijşeli murjizzə plan d'pilxənə? dəxij pijşeli mutvə şuxləpə d'məhsul u qəmudij pjəşeli mutvə? mudijlə pajdu? dəxijnə təgвuri qinjəni, enij, d'ijnə pijşi xujiddi go qolxoz, в'mud rizə pijşinə qurqizi u xumji həççəti u massalь d'qolxoz u şər. Min вar d'ənni vəkkili d'qolxoz guşiqlun u liplun go d'əhə qolxoz kulle qənuni şərti d'mərjəztə d'pilxənə d'qolxoz, denəndər ijnə в'djarte şarьj mərjuze go qolxozь d'gəne в'dənij urxəti u qənuni spaj d'xizjelun go qolxoz d'şvəve. Lazьm ijlə sjarta d'jьssura min M. T. S. d'qurвə l'qolxoze lazьm lьdaja qə d'вənij şərti u dəxij M. T. S. ki masja odə qəte koməgutə qə treta u çammeta d'hasьjlь. Min вar d'kulle ənni şərti pişlun dьjь lazьm ijlə sjarta d'şartnama (dogovor) am M. T. S. Hədə zi lazьm ijlə d'həvilun jьssura am xujədə d'qolxoz d'mahal (rajqolxozsojuz). Kulle ənni вuqarь denəndər ijlə mdaвranuta d'qolxoz gəşqəlun go çmajatь u maslahattь d'qolxozniqi. В'danatь qəməji d'mərjəztə d'qolxoz lazьm ijlə ənni çmajatь u kulle təhəri maslahat вil qolxozniqi peşij çummьjь вuş çəldi u в'kməjutə zodə qə d'qolxozniqi peşij vijdi вələd вijid kulle вuqarь u ahvalattь d'qolxoz qə d'həvilun pirsət qəвlij şərikutə lxəmetə go şulanь d'qolxoz. Həddəmi d'mdaвranuta min вar d'pişlun prijşi al çmeta d'qolxozniqi, denəndər ijnə d'pallьjlun vaçьвujatь в'aralьx d'udalь vaçьвujatь gərəg peşij pullьjь в'dəhə şərt:

Xə min həddəmi d'mdaвranuta denəndər ijli mərjizlun kulle вuqarь d'ijnə tilji в'şulanь mərjəztə d'çapa, məlxəmtə u mətəvtə d'al şula dəsti d'pələxi (вrigadi),

mərjəztə d'həççəti aspraʙь d'pilxənə, mərjəztə xiƶʙuni d'çapa go dəsti d'pələxi hədə zi mьxla d'qinjəni d'pilxənə, u ʙúqarь xini tilji al mərjəztə d'çapa.

Av hədəmə xinə d'mdaʙranuta denəndər ijli məssim ʙələ al şulanь d'mərutə məsələn: hajarta d'ʙarzarra, ʙut areta d'maşьnь u aspraʙь d'pilxənə (remont), jəvəltə u şqəltə ʙьrzarrь həççəti u nţarta kulli mindij d'xujiddə go mərutə d'qolxoz.

Al təgʙirənə d'mdaʙranuta d'qolxoz ʙipjəşelə mutivtə vaçьʙuta d'qolxoz, vədtə d'koməgutə l'məxzetə u məlupi qə pələxi texniqəji d'qolxoz, mərjəztə d'jьsura min M. T. S. xujədə d'qolxozь, mutvə mətəjə u şər.

Qomisijə saxsьjanta (revizionnaja qomisijə) ʙ'pasuljato qəməji u ʙ'pilxənə denəndər ijlə ʙ'şərikute zəxmi odə koməgutə go kulle pilxəni d'qolxoz. Al vaçьʙujatь d'əhə qomisijə saxsьjanta tiljinə saxseta d'pilxəni d'mdaʙranuta d'qolxoz, ʙijid gəşəqtə d'al nţarta d'kulle qomuni d'sьdra ʙil d'mdaʙranuta u kul xə qolxozniq ʙnoşu u mavarta d'go xəjji kulle şərti d'mhaslanuta u makmalta d'kulle denəndərujəti qəm məlkutə mutvetə, saxseta d'qəssə d'zuzì, d'mindij, u makmalta d'şərtnama ʙil M. T. S. u şotəpujəti xini saxseta d'sədvəti u xəmetə d'xiƶʙunə. Həlʙəttə cim məhlim ijlə qə d'go mdaʙranuta d'qolxoz u qomisijə saxsьjanta gərəg peşij prijşi ənij həddəmi ʙuş spaj u zirəng, hədəzi həvilun raptaruta u hejmənutə min giʙə d'qolxozniqi u go kulle pilxəni d'qolxoz məxzijlə gəne qolxozniqi ţusanajь.

XƏJƏDTƏ GO QOLXOZ HƏÇÇƏTTI U ASPRAʙЬ D'MHASLANUTA.

Qə dana d'qəʙəltə d'sьdra — dqənunə muqvijə lazьm ijlə kulle ʙinjəni, mənzijli, pəgəni u amʙarь d'lazьm ijnə qə qolxoz peşij tummizzi urjь vijdi həzьr, səʙəʙ ʙ'dəhə dana hala ʙ'xəkmə ahvalattь xini ʙuş çəldi lazьm ijlə

şarujь l'xəjjudi əx şərti d'sьdra d'qənuni d'ərteli d'mərutə d'mətə: lazьm ijlə peşij xujiddi.

1) Kulle qinjəni d'pilxənə.

2) Həççətti u aspaвь d'mərutə d'mətə (maşьnь. kutəni, araвanь, çərçəri u şər).

3) Kulle qinjəni haslanь u jəvəni d'xalva, həm qə qolxoz həm qə zəвuni.

4) Kulle zəxri d'вьrzar'a.

5) Mьxulta d'qinjəni u şər.

Qə xəjədtə d'aspaвь u mindij, qə hajarta d'mdaвranuta go çmeta kullənetə gərəg peşə priştə xdə qomisijə mətvəntə d'ţьjma jənzi hər mdaвranuta в'gəno am qomisijə saxsьjanta.

ÇAMMETA U DRETƏ D'BARZARRЬ L'AMBARЬ D'QOLXOZ.

Qə dəj dana, ijmən d'peşij vijdi hazьr amвarь qə вarzar'ь, enij d'gərəg həvilun pərş u şkuri tummizzi u vijdi qraxţun, gərəg peşij hazьr maşьnь d'вarzarrь təmmuzi u məsəjəti qə tqələ.

Min вar hədə qolxozniqi вьqţajena qə d'min denij u həl denij jumə gərəg peşij xujiddi u dirji go amвarь d'qolxoz kulle ən вarzarrь d'вit peşij zьrjь al xəqləni d'qolxoz.

Kməjutə d'ənni вarzarrь gərəg hojə xə hədə qə d'məljə qə kulle d'ov apra d'zreta, enij вipjəşeli xujiddə min kulle вəti oranь d'go qolxoz. Şvuq min dəhə lazьm ijlə dretə d'go amвarь d'qolxoz xə qədir вarzarra zodə min lazьmujatь d'zruta qə nţara min qəvəmjəti d'nəgistən вit təpqij əx ləqləqi u şərkə.

Kulle apra d'zruta d'qolxoz lazьm pəiş zьrja в'вarzarra d'gəne qolxozniqi. Əhə вarzarra d'pijşeli xujiddə qə zruta d'qolxoz, lazьm ijlə səpuju в'həddəmə d'mdaвranuta d'qolxoz d'ijli mutvə qə məsəmtə d'вələ вmərutə d'qolxoz. Ov səmə zodə d'вarzarra d'ijli pijşə çummьja qə

Из фондов Российской национальной библиотеки

ntarta d'qolxoz min gidşi lazьm ijlə pəiş dirjə go amвar əlhəddə, min dov вarzarra d'ijli hudra qə zruta.

Asprawь u həççəti d'mərutə d'mətə в'dəj dana d'вipjəşenə xujiddi go qolxoz məsələn kutəni, maşьnь d'xьzda u d'dareta, milxəvi u ruşjatь araвanь u şərkə. Qə d'əhə lazьm ijlə prəştə, d'xə qomisijə qə mətəvtə d'ţьjma al kul xə min dənij asprawь u həççəti d'pjəşenə xujiddi min qolxozniqi. B'dana d'qəвəltə d'ənni asprawь u həççəti min qolxozniqi go mərutə d'qolxoz, qomissijə gərəg gəşqəlun min qəm dana вasurujate d'şmьţuta, в'вiljutə u şər. Al d'əhə gorə mətvə alle ţьjma. B'mətəvtə d'ţьjma lazьm peşij xuzвinni в'dov ţьjma d'it go qooperativ al d'ənni asprawь u həççəti, al ətijqutə gorə вipjəşili pulţa xə səmə min ţьjma, al вiljutə u ətijqutə gorə. Kulle həççəti d'pjəşenə xujiddi go qolxoz lazьm ijlə mavurь go sьdra, u mutxirtə d'min mənij вipjəşinə quвli kməjutə d'həççəti u asprawь u məxzetə d'go sьdra ov ţьjma d'ijli mutvə alle в'qomissijə. Min вar d'pişlun çummьjь ənni həççəti u asprawь gərəg peşij muji в'rizə, səmə əsqət pəiş mutvə l'mərzə qə matrusь u ov səmə sax pəiş tumizzə u mixjə mişxə.

Kulle həççəti d'pilxənə, lazьm ijlə peşij rşьjmь min qəmetə qə d'ldenij şula вit peşij muplixxi в'dana d'zruta u xьzda.

Min вar d'pişlun xujiddi həççəti u asprawь d'mərutə, lazьm ijlə şareta l'xəjjudi qinjəni d'pilxənə. Qə d'əhə dana gərəg həvij hazьr pəgəni u muləti d'dьxla qə qinjəni. Pəgəni gərəg peşij tumizzi u vijdi hazьr, kulle həççəti d'ijnə lazьm qə qərqəztə d'qinjəni go pəgə məsələn: şrajatь d'pəgə, vədri, milxəvi, qarusь u şər.

Mətəvtə d'ţьjma al qinjəni d'pilxənə susəvəti, tori u kulle hədəzi gərəg peşij mutvi ţьjma в'qomissijə Binjət d'ţьjma вipjəşeli şqijlə в'dov ţьjma d'ijli go şotəpujəti d'qooperətivi d'mətə jən d'mahal. Min qinjəni d'pilxənə mudalь gərəg pəiş juvə go qolxoz up mьxla (tunə, gillə, sarь, u şər). Kul xə qolxozniq gərəg mavьr uxcə mьx-

la qə qinjəni d'xujiddinə go qolxoz qə d'məli qəte həl çammeta d'hasьl xədtə.

Min jumə d'xəjədtə d'qinjəni, gəşəqtə d'lkməjutə dmьxla, lazьm ijlə вçəlldutə məttuji qənur qə jəvəltə d'mьxla qə qinjəni.

B'duktə d'ijnə xujiddi tori u irвь vaçьвuta qəmetə ijlə hadarta dukə d'вit peşij xumji qinjəni. B'dana d'çammeta l'udalь qinjəni в'hişjərutə gəşəqte u prəşte d'min gəvə d'ənij qinjəni d'ijnə tipji mar'a səвəв namunkin ijlə xəmetə l'kis udalь qinjəni mar'anь u sax. Min qəm d'peşij xujiddi qinjəni go qolxoz gərəg min qəmetə peşə hudьrta duktə u kməjutə d'mьxla, sarь u mijə qə kpijni. Lazьm ijlə həmməşə təxrit qə d'al kul mindij d'pijşeli xujiddə gərəg gəşqit в'raвa xəmmutə gurta.

Xəjədtə d'həççəti u aspraвь d'pilxənə ijli xə min şurajь d'kulle d'şulь u pilxənə d'qolxoz. Lazьm ijlə məpluxi kulle xeli u calaşjatь в'xuввə u в'səzgərutə mavarta mindij l'go mərutə d'xujidtə d'go qolxoz. B'dəj dana qə d'pjəşeli xujiddə mindij go qolxoz, odənə d'xizвunə вiktəvili u məlxumili anqeta d'varta d'go qolxoz, (ənni ənqeti вipjəşinə şqijli min go M. T. S. mutvə mətəjə, jən zi min go xujədə d'qolxoz d'mahal).

Go d'ənni ənqeti pjəşeli muxzijə mindij u ahvalattь d'kīlpətti d'akkarь oranь go qolxoz, Anketa ijlə xə min ktəvi d'vəkkilutə u səвьtuta qə вut dəhə gərəg hojə mulximtə в'xəmxvaruta u в'təmmizutə mugriştə drana вijid parsupь oranь d'go qolxoz. Min вar hədə odənə d'xizвunə hadurьlь sьdra (spisoq) вut mindij d'ijli quвlə u xujiddə go qolxoz. Ənni sьdrь itlun raвa qədrə səвəв min pəte вit pəiş şqijlə kulle xizвunə d'qolxoz. Min вar mərjəztə d'xəjədtə d'mindij, qolxoz denəndər ijlə şarja çammujь xərçi (vznosь) d'varta d'go qolxoz min kul xə qolxozniq, Təgвirənə d'qolxoz mudalь min vəkkili d'motvə d'mətə çəssusinə l'kulle kməjutə d'apra d'ki masja d'həvi вuçrə go qolxoz u min вar d'pişli muzвьtta sьdra d'qənuni min go mutvə mətəjə pjəşeli cijdə. Kelənə

d'apra mudalь am qolxozniki gəşuqunə ov apra d'вipjə-şeli muxşixxa qə qolxoz. Əhə apra вipjəşeli pullьja al təhəri d'zruta u qə marreta d'allu qinjəni (cijməni) u şər.

Min вar d'вipjəşeli guşqə apra d'muxşixxə qə lazьmuta d'qolxoz вicjədenə çmeta kullənetə d'mətə al d'əhə çmeta vəkkil d'motvə mətəjə kelənə u mərjizənə d'apra maxвurьь qə kulle akkarь d'mətə qə d'kmə apra u duktə d'ijlə piştə muxşixtə qə qolqoz u kmə apra ekə pijşeli muxşixə qə akkarь l'xudəji miskini u mьs'ajь. Apra d'akkarь miskini l'xudəji gərəg pəiş juvə в'dipnə d'mulkəni d'qolxoz səвəв ʦə d'вdana d'varta go qolxoz d'lə cətunutə mulkəne peşij zuviggi al mulkəni d'qolxoz.

Kul xə qolxozniq zəxmə u parmьjana gərəg jad'ь qə d'go pilxənə jən go вetə lazьm ijlə lə gəşiq в'xajь-nuta al mindij d'pjəşeli xujiddə go qolxoz, səвəв ov zi ijli hədə mindij d'gənu qə вut dəhə al kul xə zilikkə d'qolxoz lazьm ijlə gəşuqi в'xəmmutə u в'hişjərutə. Səвəв kulle məptəljəti equnumijəji u puliʦiqəji d'qol-xoz tlitelə jəni al mudəxil d'qolxoz hədə zi mudəxil d'qolxoz tlitelə al xəmetə u вəçərtə spaj d'mulkəni d'qol-xoz. Kulle ənni itlun вьʦlaвena gəşəqtə d'вxəm вil kul xə qolxozniq вut mindij u mulkəni d'qolxoz.

MƏRJƏZTƏ D'ÇAPA U MƏTƏVTƏ D'ʦЬJMA L'PULXƏNƏ.

Min вar zəvəgtə d'mindij u min вar d'əj d'qə qol-xoz məhlum ijli apra u mulkəno, lazьm ijlə şarujь l'mə-rjuzi l'çapa (pilxənə u pələxi). Həlвəttə cətun ijlə u namьnkin mərjəztə d'çapa kmə d'hala lelə muttivtə qə d'al d'mud şula u kmə şula gərəg əvid go mitxə d'jumə kul xə pələxə qolxozniq alhəddə. Qə mərjəztə d'əhə şula go qolxoz в'gəne qolxozniqi məttuvenə qədrə (nor-ma) d'pilxənə. Məsələn, go qolxoz lazьm ijlə məttuvi nəşi qə məsəmtə d'вələ (gəşuqi) al qinjəni d'pijşinə zu-viggi go qolxoz. Mətəxlə qəd d'go qolxoz məx çəm

it 45 rişi qinjəni. Kmə qolxozniqi ki masъj təgʙirrij kulle jumə qə dənni qinjəni xə — tre juxsə ţla gənəti?

Min qəm d'əhə rşamta lazъm ijlə l'məlxumi qə d'ʙdenij təhər gərəg peşij qurqizzi u tugʙirri qinjəni. Səʙəʙ qərqəztə d'qinjəni ki hojə təhəri təhəri ʙ'caxъ prijşi. Məsələn, ʙ'sitvə ʙ'dana d'qinjəni ʙipjəşenə mixji go pəgəni, Lazъm ijlə təməzte, maxal'te, məştete u təməztə d'ųrəvəte, pəgəni u şər.

Xə nəşə ʙit ʙaşъr təgʙərtə əxcij 8 rişi qinjəni, ov xinə 10, d'ţla 15 go mitxə hər d'xə jumə d'pələxə, ʙ'kməjutə u dəxijutə d'şula. Bəs dəxij lazъm ijlə pəiş mutvə qədrə d'pilxənə?

Egə ʙişqəlenə ov qədrə d'pijşeli vijdə ʙil spaj pəgəcijji d'qolxoz, məsələn, 15 rişi qinjəni u ʙ'dəhə qədrə ʙipjəşeli mutvə qə kul xə min qolxozniqi, in ʙipjəşeli mutvə al şula d'pəgə denəndər ijli qərqiz 15 rişi qinjəni. ijnə in qolxozniq zəxmeli (udarniq) msъь qərqizli hər go xə jumə d'pələxə, ʙ'ʙuş dəxijutə spaj min giʙə d'15 rişi qurqizli 18 rişi ʙ'əj dana pjəşeli mutvə qədrə d'pilxənə qə kul xə qolxozniq gəşqənə d'al qinjəni 18 rişi xinə lə 15 rişi. But d'əhə qədrə d'pilxənə ʙipjəşeli mutvə min pilxənə d'pələxə qəməjə u spaj, u lə min pilxənə d'pələxə xaraja u qolaj.

In xə raja marrujъь 50 rişi, d'tre 60, u d'ţla 80 rişi ъгʙъ, şvuq min d'əhə, in raja xaraja murrъь ъгʙъ lə qolaj min dən tre rajъ qəməji. Həlʙəttə qədrə d'marreta d'ъгʙъ ʙit pəiş mutvə min qədrə pilxənə d'raja d'ţla — 80 rişi. In qolxozniq callъşana ʙъvareь ʙ'mərç sosjəlistəjə, min giʙə d' 80 rişi ov marrujъь 100 rişi ʙ'əj dana marreta qə kul xə raja ʙipjəşelə mutivtə 100 rişi. Hədə zi ʙ'dəhə urxə ʙipjəşeli mutvə kulli qədrə d'pilxənə d'dəstə. Ləxxə zi lazъm ijlə min qəm məttəvtə d'qədrə d'ţreta, lazъm ijlə qə d'mud həççətti lazъm ijlə u dəxijlə ar'a qə ţreta u şər.

Mətvəxlə qə ţreta d'ʙivədonə ʙ'xə kutən d'tre pumməni allo pilxənə tre susəvəti u xə ţarjana. Xə nəşə go mitxə d'xə jumə ţrъь $^{8}/_{4}$ hek, d'tre 1 hek, ijnə

ţarjana d'ţla ţrьь I $1/4$ hek. Məhlum ijlə d'qədrə d'ţreta qə ţarjana qolxozniq hər в'ənij aspaвь d'pilxənə u xeli d'grəş-tə lazьm ijlə pəiş mutvə lə вasura min I$1/4$ hek, ţreta qə kul xə pələxə d'jumə, hər в'gəne qolxozniqi. Go kul mahal d'вi pilxənə u prijşinə gərəg peşij muxşixxi, al şərti dukəni d'qolxoz. Qə вut hədə kul mahal qədru вit həvij prijşi al ahvalu gorə.

B'dana d'mətəvtə qədri d'pilxənə lazьm ijlə peşij tuxminni u guşqi kulle ahvalatte d'çapa: məsələn norma d'marreta d'ъrвь go duktə meşetə xə təhər, ijnə go вьjaвanь, coli, cijməni в'do təhər xinə, normь d'ţreta zi вit həvi zodə jən вasura al ahvalatь gorə, d'in apra rəkijxeli u qujə jən zi ţreto əmqu jən laţţь, mud aspaвь d'ţreta u şər. Kulle ənni lazьm ijlə təxmənte u gəşəqte в'dana d'mətəvtə d'normь d'pilxənə.

Həlвəttə kul dəxij d'şərti həvij kulle normь d'pilxənə gərəg peşij mutvi min pilxənə d'zəxmi u qolxozniqi spaj ləвləni ləqəmə mərç sosjəlistəjə.

In qolxoz piştelə muttivtə min raвa mərujəti, в'həj dana go d'əhə qolxoz вipjəşelə murjiztə maslahat d'mhas-lanuta (proizvodstvennьj) вil pələxi spaj вələd, spaj jaddanь d'şula u çapa. Go d'ənni maslahattь d'mhaslanuta вivədenə maslahat u məttuvenə normь d'mhaslanuta d'pilxənə u min вar, d'əhə vaçьв ijlə paluţe al çmeta kullənetə d'qolxozniqi qə draşte u qəвəlte.

Ijnə in qolxoz surtelə, həj dana ənij normь d'pilxənə вipjəşenə hudrь вil mdaвranuta d'qolxoz. Min вar hədə вipjəşenə pulţь u muji al çmeta kullənetə.

Kulle normь d'pilxənə kul dukə d'lə həvij drьjşь kulle dlə tapavut vaçьв ijlə peşij drьjşь u muqviji al çmeta kullənetə u вil kulle qolxozniqi mudalь.

Am məttəvtə d'normь vaçьв ijlə d'peşij mutvi ţьjma d'pilxənə qə kul şula: məsələn qə pьllan şula, xə hədxə ţьjma, u qə pьllan şula, xə hədxə xinə.

B'dana mətəvtə d'ţьjma al şula lazьm ijlə lьdaja qujə qət ţьjma d'pilxənə gərəg pəiş mutvə lə в'zuzi illə в'jumə çapaja.

B'zuzi le həvi məttuvi ţьjma d'çapa d'qolxozniq səʙəʙ qolxoz lelə sovxoz (mərutə motvetə) u lelə kərxənə u jən kujrə. Qolxozniq leli pala pilxənə ʙ'həqə d'jumə, illə qolxozniq ijli mərə d'qolxozu. Ov pilxəneli qə gənu u qə şula kullənəjə d'qolxoz u ʙişqəleli qə çapu xə səmə min hasьl u mudəxil d'qolxoz d'ijli lazьm qə xəmetə d'gənu, u kilpəttu u qinjənu d'lenə zuviggi go qolxoz.

Həlʙəttə al xə səmə d'hasьl d'ki maţja qətu ʙ'kməjutə u đəxijutə d'pilxənu ov itli iziꞑ ʙijid d'urxə d'qolxoz maxdьrrь al zuzi (əvidli zuzi).

But d'əhə qolxozniqi həqə d'pilxəne ʙipjəşeli mutvə lə ʙ'zuzi illə ʙ'juməni d'çapa, ʙ'zuzi go qolxoz qadaxela. Juməni d'çapa ʙ'jarьxuta go qolxoz gərəg həvij prijşi: məsələn in ʙ'sitvə jumə d'pələxə murjьxelь həl 10 saattь ijnə ʙ'qeţa ʙ'dana d'pilxənə quzxun qə maramta d'hasьl jumə d'pələxə ki masja d'peiş murma həl 12—14 saatь l'gəşəqtə d'dəxij ʙьţlaʙelь şula.

Kulle qolxozniqi gərəg pəlxij ʙaraʙar ʙ'kułle dana ʙ'jarьxuta d'jumə, ijnə ʙ'hic dana lelə lazьm mətəvtə d'xə ţьjma al pilxənə d'kulle hər xuş hojəzi ţreta, səʙəʙ xə ţreta ki hojə ʙuş cətun həj xitə ʙuş həsənəj. Marreta u təgʙərtə d'qinjəni ki hojə cətun u həsənəj, hic lelə lazьm vədtə d'ʙaraʙar pilxənə d'ʙuqracьjь min pilxənə d'maşьnist.

Qəmetə min qəm məttəvtə d'ţьjma al juməni d'çapa lazьm ijlə kulle pulxəni peşij pullьjь al həsənəj, mьs'ajь u cətun u pilxəni d'ustəkərutə:

L'pulxəni həsənəj lazьm ijlə rşamta: Grəştə d'hasьl ʙ'araʙanь dlə maţanto dlə səpəqto.

Çapa d'ţarjana d'maşьna d'xьzda, ţarjana d'qinjəni l'ʙьqra, u hajjьrana d'ţarjana u pulxəni həsənəj xini go qolxoz.

L'pilxənə mьs'aja lazьm ijlə rşamta çarь d'ʙьqracьj, d'ţarjana, gərşəni d'dərzi u pilxəni xini l'gəşəqtə d'qolxozniqi gorə.

Al pilxəni cətun (jaqurь) lazьm ijlə rşama çarь d'qolxozniqi gəşqəni d'qinjəni u pilxəni xini enij d'вxьjal d'qolxozniqi ijnə cətun al ahvalattь d'mahalle gorə.

U в'xareta al pilxənə d'ustakarь lazьm ijlə lьrşama hədə çarь məsələn: ţarjana d'traqtor, dəmurcij, xarraţ nalвəndi. U kulle pilxəni xini d'ənij d'вipjəşenə tummьmь вijid qolxozniqi вələdcij u spaj jad'anь d'şula. Ləxxə dəxijutə d'pilxənə lazьm ijlə peşə muxzitə əx ţusa вuş qurвə l'şula вuş в'duzutə məttuvi d'mud pilxənə ekə lazьm ijlə pəiş xuƶвinnə u dəxij məttuvi ţьjma allu. Kulle ənni denəndəruјəti u həquјəti ijnə al qdələ d'qolxozniqi в'gəne.

В'əhə təhər ijmən d'kulle pilxəni pişlun pullьjь al həsənəj, mьs'ajь, cətun u pilxəni d'ustakaruta. Qolxozniqi məxzujinə d'kulle вipləxinə xə qarar go mitxə d'jumə, ijnə qolxozniqi enij d'tammumulь normu d'pilxənə.

Go şulь həsənəj	$^3/_4$	jumәni	d'çapa
Go mьs'aja. . .	I	„	„
Go cətun . . .	$I^1/_4$	„	„
Go şula d'вьţlaвa ijli ustəkərutə.	$I^1/_2$	„	„

Ijnə ənij səmə d'hasьl вit nəpil qə qolxozniq l'juməni çarajь go kul xə qolxoz?

Məttəx qəd d'go qolxoz pijşinə zьrjь 120 hek. Hasьl вit hojə 1 200 sentri, ijnə kulle qolxozniki вit pəlxij qə zruta ţreta, u məsəmtə d'вələ al hasьl məttəx 6 000 juməni d'çapa.

In peşij pulţь min kulle hasьl kulle xərəçjəti d'qolxoz, xərçi (nalogi) u xərçi pulţь qə lazьmujatь d'qolxoz, d'вarzarra u qə xəmetə d'qinjəni, qə mamarjatь, qə preta d'denə u şər. Şoqəxlə qəd qə kulle dənni pişlun xurçi 200 sentneri, 1 000 sen. Hasьl вipjəşelə. Ijnə kulle qolxozniqi xurçinə 6 000 juməni d'çapa. В'əj dana qə kul xə jumə d'çapa вit nəplij 16 kilogramь daxla.

Hər в'dəhə xiƶвunə qə ţusa şaqləxlə qəd qə kul xə jumə d'çapa вitəjenə 32 kq. daxla u 32 kq. gillə, В'də dana вivəjilə qəd kul xə qolxozniq вit qəвil:

Al pilxənə həsənəj	12	kg	daxla	21	kg	qьrţopь	24	kg	gillə.
„ mьs'aja	16	„	„	32	„	„	32	„	„
„ cətun	20	„	„	40	„	„	40	„	„
„ Ustəkərutə . .	24	„	„	48	„	„	48	„	„

Manajo ijlə qəd qolxozniq callьşana, kmə d'zodə calluşьlь hədə zi ʙuş zodə qəʙulili, şəqləxlə qəd qolxozniq callьşana plijxeli min şuraja d'zruta həl prəqtə d'hasьl 100 juməni d'çapa. Av ʙit həvili 16 sentneri daxla, 22 sentneri qьrţopь u 32 s. gillə, ijnə in qolxozniq qolaj u ʙeqejrət plijxeli, Hər ʙijid d'əj dana əxcij 10 jumənі d'çapa ʙit qəʙil 160-kg. daxla 32 kg. qьrtopь, u 33 kg. gillə, kul d'hic le pəlix hic mindij le qəʙil. Al 'kməjutə jumənі d'çapa ʙipjəşenə pullьjь kulle mattь d'kərxənə, d'ʙit maţьj qətu min go qopirativ d'qolxoz. Kul d'raʙa u spaj pəlix av ʙit şəqil zodə mьţqal, parca, çulli u şər.

Məttəvtə d'ţьjma al jumənі d'çapa d'ənij həddəmi d'mdaʙranuta d'qolxoz d'ijnə pilxənə ʙaraʙar ʙ'grəştə d'çapa am pələxi xini d'qolxoz ʙьţrajena, ʙьxzadena, bidvərenə u şər. Ənij qəʙulinə ʙaraʙar səmə ʙ'kməjutə u dəxijutə əx d'ənij qolxozniqi ənij d'pilxənenə minne mudalь.

Həddəmi d'mdaʙranuta d'qolxoz enij d'le masьj pəlxij go mazrajь ʙipləxenə nacara, d'pəlxij ʙ'şulanь d'qolxoz, məsələn: xəştə l'giʙəni jən zi təgʙərtə d'şulanь kullənəji d'qolxoz, pilxənə d'dənij həddəmi d'mdaʙranuta lazьm ijlə d'pəiş mutvə xə ţьjma xinə d'jumənі d'çapa.

Pilxənə d'təgʙirənə d'qolxoz cətun ijli d'pəiş xuƶʙinnə, səʙəʙ ʙivəjeli nacar d'əzil l'giʙəni prijşi, al diştə, go pəgəni, gəşəqtə u mərjəztə d'şula. Av ki masь d'əzil al mahal ʙut şulanь d'qolxoz, jən zi al maslahattь. Av d'əpin d'ʙipləxeli kul jumə ijnə ʙipləxili al xə pulxənə d'le masja d'pəiş xuƶʙinnə, qətu cətun ijlə liktəvə kul xə jumə d'çapa səʙəʙ av ʙipləxili go pulxəni prijşi, ʙut d'əhə av gərəg qəʙil əx ţla u həl arʙa gəhi ʙuş zodə min kul xə qolxozniq xinə. Min giʙa xinə nəmumkin ijlə qə pulxənu jəvənə d'çuʙakaruta gurta qəʙil xə hədə əx kul xə pələxə adattьj d'qolxoz.

Qə ʙut d'əhə go hədxə qissətti d'qolxozniqi ʙijid razьjuta d'çmeta kullənetə ʙipjəşeli mutvə al hədə ţьjma al həqə d'təgʙirən d'qolxoz u pələxi xini gərşəni d'çapa qəte cətun ijlə xəƶʙəntu. Məsələn: kul xə jumu ʙ'jumo u pəlgi çapaja, ʙit pəiş xuƶʙinnə, jən zi məxşuxenə qəd d'təgʙirənə d'qolxoz gərəg şəqil 25 jən zi 40 prosenti (lmmuni) zodə min d'həqə d'kul xə qolxozniq ʙuş spaj pələxə.

Məttetə d'ţьjma al d'ənni pulxəni d'cətun ijlə peşij xuƶʙinni çape u mhaslanute ʙipjəşeli mutvə ʙ'çmeta kullənetə d'qolxozniqi mədviqli am pajde u ahvalattь d'qolxoze gorə. Min ʙar kulle d'ənni d'pişlun tunji gərəg hojə məhlum qəd in qolxozniqi xuriçlun lə 6 000 juməni d'çapa illə əxcij ţla əlpi, əj dana qə kul xə jumə d'çapa daxla ʙit ətjəvə tre gəhi ʙuş zodə; u lə dərqul d'əhə in xuriçlun 12 əlpi juməni, əj dana ʙit qəʙlij tre gəhi ʙuş ʙasura. Əhelə manaja; qət norma d'pilxənə ʙipjəşeli mutvə, u ənni normь ʙipjəşenə mutvi ʙ'pilxənə d'qolxozniqi zəxmi gorə u lə d'pilxənə qolaj. Normь həlʙət le masja d'peşij hər ʙ'xə qarar ki masja d'peşij şuxlippi, xəkmə gəhi l'giʙə d'məzjədti u xəkmə gəhi l'giʙə d'maʙsartь. Qolxozniqi gərəg həmməşə həvilun mərç sosjəlistetə am udalь, kul xə qolxozniq gərəg məljiz qə d'məzjid norma d'pilxənə d'ijli pijşə mutvə, ijnə hic dana d'lə əvidlə xirʙə ijnə əvidlə spaj dəxijutə d'pulxənə.

Hər ləxxə lazьm ijlə l'məxzuji, d'qazançь ʙipjəşinə pullьjь l'kməjutə u dəxijutə d'juməni d'çapa qə kul qolxozniq lə dirəng min 15 ʙ'cirij xaraja. B'dana kəd ʙipjəşinə vijdi çəm xiƶʙuni d'şitəji. Ijnə min qəm xəƶʙəntə u palleta d'qazançь d'qolxoz. Qolxozniqi plijxinə xə qədrə d'kməjutə d'juməni d'çapa, itli izin u gərəg avansь qə xərəçjəti d'sniqujəti lazьm min qəmetə ʙ'xiƶʙunə d'ʙit maţьj qətu min səmi d'qazançь d'qolxoz. Kjulə d'avans ʙipjəşeli mutvə ʙijid çmeta kullənetə, lə zodə min 15—20% d'qazanç d'ʙispərenə d'qəʙlij, ʙipjəşilə juviltə ʙ'dana d'ijlə mutivtə ʙ'çmeta kullənetə əxcij

qə dənij qolxozniqi d'ijnə tammumь şula d'pijşeli supjə alle mdaвranь d'qolxoz.

Hasalţa d'zodə min norma lazьm ijlə в'urxə d'maв-sarta d'вaţaljatь go pulxənə. B'spaj hadarta d'al şula, spaj xəmetə d'qinjəni u həçətti d'pilxənə. Buş spaj mərjəztə d'şula u в'vaçьвuta d'mavarta go xəjji mərç sosjəlistetə u udərnikutə. Kulle pulxəni gərəg peşij vijdi əxcij в'qə-вələ (zdelno) u в'qəвələ pəiş qьrja həqə d'çapa. B'əhə təhər min вar d'pişlun mutvi normь d'şula qolxozniqi вiktəvinə u mazвuţьna go çmeta kullənetə в'ţusa d'вdəhə təhər:

Şimməni d'pilxənə.	Porma d'mhaslanuta d'pilxənə	Mətəvtə d'ţьjma d'juməni d'çapa.
1. Pilxənə həsənəj marь-janь u ţarjanь d'qinjəni.	—	$^{3}/_{4}$
2. Pilxənə mьs'aja ţreta в'kutən d'tre puməni u в'ţre susəvəti.	I hek.	I
3. Cətun mejtəri u xəm-jəni d'qinjəni	8—20 rişi.	I$^{1}/_{2}$
4. Dəmurciij u usţəkəri .	—	I$^{1}/_{2}$

Hər ləxxə lazьm ijlə l'məxzuji, d'qazançь вipjəşinə pullьjь l'kməjutə u dəxijutə d'juməni d'çapa qə kul qol-xozniq lə dirəng min 15 в'cirij xaraja. B'dana kəd вip-jəşinə vijdi çəm xiƶвuni d'şitəji. Ijnə min qəm xəƶвəntə u palləta d'qazançь d'kolxoz. Qolxoznigi plijxinə xədərjə d'kməjutə d'juməni d'çapa, itli izin u gərəg avansь qə xərəçjəti d'sniqujəti lazьm min qəmetə в'xiƶвunə d'вit maţij qətu min səmi d'qazançь d'qolxoz. Kjulə d'avans вipjəşili mutvə вijid çmeta kullənetə lə zodə min 15-20% p'qazanç d'вispərenə d'qəвlij, вipjişilə juviltə в'dana d'ijələ mutivtə в'çmeta.

PALLETA D'PILXƏNƏ U XELI PƏLƏXƏJI.

Min вar d'peşij mutvi normь d'mhaslanuta d'şula xə min rişəji pilxəni xini вit həvi palleta d'xeli pələxəji al şula. Kmәjutә d'lazьm d'pələxi qə kulle pilxəni d'şitə в'tammamuta вipjəşilə mudьta в'dana d'mərjəztə d'plan mhaslanuta d'qolxoz, ijnə lazьmuta d'xeli pələxəji qə (dana d'ţreta, xьzda u çammeta d'hasьl) kulle ənni вipjə-şenə murjizzi в'dana d'mərjəztə d'plan pilxənə min qəm kulli xə pilxənə вnoşu d'ijli вьţlaвa гaвa xeli d'pələxi.

Min kulle вuş ənənqetelə qə palleta d'xeli d'pələxi al şula əheli:

1) Kul xə pələxə pəiş mutvə al duku, janь al do şula ekə d'xə min qolxoznajь вuş spaj вit masь əvidli;

2) Peşij mutvi d'uxcə kmәjutә pələxi qə d'lə həvij zodə jən вasurь, вut hədə lelə lazьm mətəvtə d'gənəti в'dəj dukə d'lazьm ijnə əxcij 3 gənəti u şər.

3) Qə kul xə qolxozniq gərəg min qəmetə cim hojə məhlum qə d'kul d'pəlix zodə вit qəвil zodə, ijnə kul d'lə pəlix əv hic mindij le qəвil. Şəqləxlə qə d'lazьm ijlə tamamta d'zruta əx porma d'pijşeli murjizzə вijid d'qolxozniqi, lazьm ijnə qə pilxənə 60 nəşi, egə əhə kmәjutә d'pələxi вipjəşinə pullьjь al xəkmə вrigədi. Brigədi d'ţarjanь вrigədi d'şəpnəni, вrigədi d'zarranь u вrigədi d'hajьranь, məjəni—ləвləni, ţarsanь d'həçətti u şər.

Ləxxə вipjəşenə muxziji əxcij arвa вrigədi, ijnə al gəşəqtə d'şula gura вəlkə vilun lazьm 2 zodə u jən 3 вrigədi əhə dana d'pilxənə məhlum вit hojə. Ijnə kmə вrigədi d'vilun kulle gərəg hədə peşij murjizzi al şulo qə d'lə hojə xvaţta u xərвəştə xə təliqlə al do xinə в'çəme kulle min giвə d'məxzetə d'şula mapţьllьj qə udalь.

Qə вut d'əhə lazьm ijlə hədə mərjuze ənij вrigədi al şula qə d'lə əxcij maвţьllьj udalь ijnə ləвlij şula ləqəmə həm в'kmәjutu hədəzi в'dəxijutu d'pilxənə.

Kmәjutә d'pələxi go вrigədi вipjəşilə rşьmta al qədrə d'pulxənə gora u вijid d'mudij vada gərəg pəiş tummьma.

In brigədə gurtьla ki hojə pallujь al dəsti. Həlʙəttə məhlum ijlə d'ʙrigədi ki masja d'həvij qə həmməşə, əx təgʙərtə d'risqə u ki masja d'həvij zonənəji qə xə cax.

Prəştə d'nəşi u mərjəztə go dənij ʙrigədi gərəg hojə vidtə ʙ'təxməntə. U lazьm ijlə mərjəztə d'ʙrigədi min hədə gənəti qəd ənij masьj əzij ʙ'rizə min udalь d'lə qalmaqaluta u cjarta d'min udalь, illə ʙ'xuʙʙə ʙit pəlxij am udalь.

Kul xə ʙrigədə min mdaʙranuta d'qolxoz ʙişqəlelə puqdənə d'şulu (zadanije), pьllan dana lazьm ijlə vədtə d'pьllan şula. Qə dəhə ʙrigədə ʙipjəşenə murjizzi xə qədrə lazьm d'həççəti u aspraʙь d'pilxənə u qinjəni d'pilxənə, al gəşəqtə qə d'al mud şula gərəg d'əzə əhə dəstə. Brigədə qəʙulilə puqdənə d'şula hər ʙ'əj dana şarujьla al tamamta d'şula.

Təgʙirənə d'ʙrigədə (ʙrigədir) al dukə d'pilxənə mət-tuveli al şula kul xə pələxə al msetu gorə. Brьgadir mattuvili al şula ʙ'aralьxə d'kul xə minne mutvə al dov şula d'ʙuş d'ki ʙaşьrrь u spaj ʙit makmьllь.

B'dana d'palleta d'xeli pələxəji al şula d'qolxoz ʙrigədi dəsti, səmi suri, jən zi alhəddə qolxozniqi. Lazьm ijlə qəd d'qolxozniqi peşij muqviji həmməşə al d'av şula d'ijnə min şareta pişli mutvə. Qə ʙut d'əj qə d'kul xə qolxozniq həvili ʙələdutə zodə u julpənə al xə şula qəd məzjidlə mhaslanuta d'çapu (proizvoditelnost truda).

Lelə lazьm şəxləptə u rapeta d'qolxozniqi min xə şula al dav şula xinə, səʙəʙ lazьm ijlə həmməşə callışь d'tarjana d'traqtor pəlix al traqtor, maşinist al maşьna d'treta, xazada al maşьna d'xьzda, pəgəcij (gəşqənə d'al qinjəni) gərəg həmməşə pəlix u təgʙir l'qinjəni u şər.

Təgʙirənə d'ʙrigədə səpujili qə kul xə qolxozniq l'xudəit ənij həççəti d'ʙije ʙipləxili. But saxuta d'həççətti u mən-tetə d'pilxənə. Kul xə təgʙirənə d'ʙrigədə ʙnoşu jəvənə d'çuvaʙ ijli, hədə zi kul xə qolxozniq ʙnoşu d'ijli pilxənə go dəstə jən go ʙrigədə.

Go dəstə d‘lə jəvəni d‘çuvaʙ gərəg hic lə həvij jən ʙut həççətti jən zi ʙut pilxənə, səʙəʙ kul parsupa gərəg jəvil qə do şula d‘ijli pijşə supjə ʙiju. Təgʙirənə d‘dəstə saxsujьь pilxənə d‘kul xə qolxozniq ʙ‘noşu, məxzujeli ʙasurujatu u ʙьţlaʙelь minnu qəd ʙ‘çəldutə peşij vijdi duz ʙasurujatь. Təgʙirənə d‘dəstə gəşuqili al tamamta d‘şula, ʙijid d‘tammamta d‘pilxənə hədə zi ʙ‘dixjuti. Təgʙirənə d‘dəstə denu ijli d‘gəşiq, d‘mud şula u dəxij tammumulь kul xə qolxozniq ʙ‘noşu ʙ‘prəqtə d‘pilxənə qəʙulili şula min kul xə həddəmə d‘dəstə, ʙiktəveli go dəptəru d‘çapa, (ţrudovaja qnişqa) ʙ‘mətəvtə d‘ţьjma d‘ijli pijşə mutvə al kul şula ʙ‘noşu. Pilxənə d‘kulli ʙrigədi təgʙuruli u saxsujulь həddəmə d‘mdaʙranuta d‘qolxoz av d‘ijli pijşə mutvə al şula d‘mərjəztə d‘çapa. Av məxzujili qəjdə d‘maxalta d‘qinjəni d‘pilxənə qərqəztə u təgʙərtə go pilxənə d‘diştə, məxzujili dəxij ijlə lazьm zreta, dəxij şəpəntə u şər.

Qə məntetə d‘şula d,ʙrigədə up go dəsti d‘ʙrigədi ʙil kul həddəmə ʙ‘noşu ʙipjəşelə sьrta qəʙələ ʙ‘urxə d‘mərç sosjəlistetə qə ʙuş ʙ‘çəldutə tamamta d‘şula janь xə qə do xinə qəʙulili qə tammamta d‘pilxənə ʙ‘çəldutə u ʙuş spaj.

1. Tamamta d‘pilxənə zodə min qəjdə d‘ijli pijşə mutvə go çmeta d‘qolxoz u livədə spaj dəxijutu.

2. Vədtə d‘iqonomijə u maʙsarta d‘xərçi al masalla, mьxulta d‘qinjəni u şər.

3. Xəmetə d‘həçətti u aspraʙь d‘pilxənə təmmiz u saxu şər.

Şamţana d‘qənuni d‘çapa go pilxənə d‘qolxoz gərəg lə həvij, ijnə in mcixlun şamţanь d‘qənuni çapajь, məsələn: qəliz u lə tammumu norma d‘pilxənə, mxəjə xuzdəgə. Al şula ənij nəşi gərəg qəʙlij mənxəstə surta, mənxəstə gurta. Məkkəptə d‘ţьjma d‘juməni d‘çapa u ki hojə zi peşij şqijli min pilxənə u şər. Tənʙəli u ʙeqejrətti dajьm gərəg peşij kumrь min go qolxoz qə həmməşə.

Qə mərjəztə duz d‘çapa lazьm ijlə plaşta qişjəit ʙut məzjədtə d‘mhaslanuta d‘çapa.

MƏRJƏZTƏ D’DUZ ÇAPA.

Məzjətta mhaslanuta d’çara.

Peşə vidtə вuş spaj dəxijutə d‘pilxənə. Məpluxi kulle xeli pələxəji d‘qolxoz. Kamarta l‘вeqejrətti u xase şmьjţa min go qolxoz. Mərjəztə d‘qolleqtivizəsijə tammam. Məzjədtə d‘qazançь d‘qolxozniqi. Mərjəztə d‘çapa duz вijəvelə mumkinutə d‘min qolxoz peşij prijşi u şudrь xə səmə d‘qolxozniqi al pilxənə d‘industrijə dijən, raвa lazьm qə məntəjəti gaввarь u mamarta sosjəlistetə d‘atıan.

B‘dəhə dana qəd itlən raвa Sniqujəti, pələxi lazьm qə go kərxəni əhə kulle вit jəvə: raвa maşьnь u aslahattь d‘qolxoz, вijəvelə raвa mattь d‘kərxəni qə qolxozniqi, məljuzolə mamarta, d’sosəlizmə, mərjəztə d‘duz çapa u prəştə d‘xə kməjutə pələxi min go qolxozь qə şadarta al koməgutə d‘industrijə d‘kərxəni u pilxənə d‘gəve, əhə ijli xə min nijşə paluşь в‘dəhə dana pijşə mutvə qəm kul xə qolxoz u qolxozniq. But dəhə məlkutə juvillə xə qənunə al hədə qənunə qţeta в‘dijo qə qolxozniqi - əzəni d‘lipləxə go kərxəni u mamarjatь (otxodniqi) qəвulinə raвa tarxanujatь, u koməgujəti qə вut d‘əj qəd qolxozniqi kulle d‘xeli pələxəjə d‘lə lazьm qə pilxənə d‘go qolxoz şadrьj-lun al hadarta d‘meşəti qə jiqdənə u masallь d‘maмьra-nuta, al mədəni d‘ţorp, al pilxənə d‘go sovxozь, al kərxəni u kujrəti, al mamarjatь u şər. Tarxanujatь qə qolxozniqi əzəni d‘al d‘ənij pilxəni d‘ijnə sьjrь şərtnama min dən şotəpujəti d‘ijnə pjəşə şudrь pjəşenə vijdi azad min kul xə xərç d‘ijlə pjəşə pulьţta min həqə d‘pilxənə. B‘dana d‘djartu min pilxənə d‘go kərxənə jən sovxoz, go qolxoz qəвulili pilxənə d‘çərgə qəməjə. Ənij kilpətti d‘əzəni al pilxənə go kərxəni d‘gəvəit həddəmi d‘lə xəccə masьj pəlxij u d‘ki pəlxij go qolxoz ijnə le masьj qəвlij qə pilxənə mindij d‘lazьm ijli qəte qə mьxulta jən mьxla qə qinjənu itlun həq d‘qəвlij в‘zuzi min go qolxoz. Kil-pətti d‘qolxozniqi əzəni l‘вulgənə go kərxəni в‘baraвaruta am kulle qolxozniqi mudalь qəвulinə mattь lə məljəni.

Ənij itlun həq ʙ'çərgə qəməjə peşij quʙli go qursƅ d'ljəpə mədrəsi u şərkə.

Mərutə lə mşutiptə d'qolxozniqi əzəni l'pilxənə go kərxəni u sovxozƅ ʙipjəşelə vidtə azad min xərç d'mərutə d'mətə. Qolxozniqi əzəni al pilxənə d'kərxəni qəʙulinə kul xərşlix d'urxə min qəm dən şotəpujəti d'qə d'enij d'ijnə ʙizələ al pilxənə. Hədəzi ənij qolxozƅ d'ijnə prəşə u şadurƅ qə d'ənij qolxozniqi al pilxənə d'industrijə, qəʙulinə tarxanutƅ. Bixvəşelə ʙ'dəj d'qolxozƅ min d'ənij şotəpujəti d'ijnə şadurƅ qəte qolxozniqi əzəni qəʙulinə, həçətti d'lazƅm ijnə pilxənə, hajjurƅna ʙijid ʙ'çərgə qəməjə d'ʙmatrasta d'mədrəsi, ʙətvəti d'jəli, qluʙƅ, qunçijəti smuqi u şər. Koməgutə d'pjəşelə vidtə ʙ'səmə d'zuzi u jən ʙ'masalluta u həççeti.

Qolxozniqi kulle ənni nijşi lə əxcij gərəg maprƅmƅj-lun qə kul qolxozniq ijnə gərəg xəllin pilxənə gura u pərîş alhədə xə qomissijə d'prəştə u şadarta d'ənni qolxozniqi al pilxəni d'industrijə, kul xə qolxoz lə əxcij denəndər ijlə şadra əhə səmə d'qolxozniqi al industrijə illə denəndər ijlə min qəmetə jasra şartnama min mətutə d'şotəpujəti (xozarganizasijə) qə prəştə u şadarta d'ənij qolxozniqi əzəni.

Lazƅm ijlə xəƶʙəntə duz u deta d'mud kməjutə d'pələxi lazƅm ijnə qə gəno qolxoz qə tamamta d'kulle pilxəno. B'dano d'xiƶʙunə lazƅm ijlə xəƶʙəntə up jəli gurvissi həl 14—16 şini səʙəʙ xə qədrə pələxəjə ijnə ənij zi go qolxoz, məsələn tamamta d'şulanƅ: şəpəntə d'krivə min ʙar ţreta, marreta d'qinjəni, grəştə d'gillə u hasƅl xitə min go diştə u pilxəni xini qəluli. Up lazƅm ijlə d'ʙəxtəti qolxozniqi peşij muzjiddi go pilxənə d'qolxoz, u məttuve al kul xə şula ekə d'lazƅm ijlə min giʙə d'urzi. Hədə zi lazƅm ijlə məpluxi nəşi d'lə raʙa məri d'mseta d'pilxənə, məsələn səvi, sojəti, həlʙəttə al şulanƅ qəluli, məsələn: əx qaravulƅ, gəşqəni d'al xəqləni u mulkəni u şər. Şvuq min d'ənni lazƅm ijlə kul duktə d'itin mumkin məpləxtə d'maşƅna min giʙə d'pilxənə d'ijdə.

Min вar d'pişlun xuƶвinni xeli pələxəji u pişlun vijdi məhlum d'pələxi ƶodə go qolxoz mdaвranuta d'qolxoz denəndər ijlə şəqlə al qdəlo şarjanuta d'şula вut mapramta d'qə akkarь d'lvədər min go qolxoz. Jən akkarь l'xudəji manaja d'xəştə l'pilxənə go вit umənujəti u ligrəşə в'dəhə nijşə. Min вar vilə məhlum kulle kməjutə d'pələxi ƶodə d'ki masja peşij şvijqi min qolxoz, u akkarь l'xudəji al sovxozь d'qurвə, al palaţta d'kəmri (torp) al pilxənə d'meşəti. Qə mərjəztə d'ənij mdaвranuta d,qolxoz вьqrajela vəkkili d'ənij şotəpujəti jən zi gəno şadurьla vəkkilo qə sjarta d'şartnama al d'ənij şərti d'вije вit peşij muplixxi ənij qolxozniqi.

Qolxoz u qolxozniqi min xə giвə, min do giвə xinə şotəpujəti məplixəni d'qolxozniqi gərəg naţrьjlun kulle qoli d'şartnamь u kulle qţajatь d'məlkutə qə вut qolxozniqi əƶəni l'pilxənə d'umənutə. Tirve giвəni gərəg həmməşə pərşij qəd denəndərute kul jumə ijlə mapramta d'qolxozniqi kulle ənij nijşi u mavarte в'xəji.

XƏƵВƏNTƏ U QONŢROL GO QOLXOZ.

„Xəmij xiƶвunə d'zuzi в'xəmxvaruta u — в'mhumnutə vud mərutə в'iqonomijə, lə şmuţ kləmi, lə ƺnuv, xəmij dissiplinə (qənun) cim qvitə go çapa" Lenin. „Ənni qənuni ki həvij tammumь əxcij в'əj dana, ijmən d'ziƶвunə u qontrol pəiş mutvə go qolxozь.

Pasuljatь cim qəməji d'pulxənə. qolxoz u kulle qolxozniqi gərəg callьşьj qət kul dəxij d'hojə mətvij xiƶвunə u hassaвuta d'pilxənə, zuzi u mindij. Əhə xiƶвunə gərəg pəiş mutvə в'çəldutə hər в'dəj saat qəmetə, səвəв d'lə xiƶвunə в'pasuljatь qəməji в'şareta d'al şula вit təpqij гaвa cətunujəti gurь. Qalmaqalь вil qolxozniqi, kulle ənni вit odij cətunujəti d'şula. Вuş zodə go d'ənij qolxozь d'ijnə təzə pijşi murjizzi lazьm ijlə в'qujə d'xərtə qəd: „xiƶвunə u qontrol al kməjutə d'çapa u al palleta d'hasьь əhelə manaja d'xədəttə Sosiəlistetə. (Lenin).

Dlə mətəvtə d'xiƶвunə duz u qontrol, hic dana namumkin ijlə şəxləptə dmərujəti dəjqi al mərujəti gurь d'qolxoz. Qə kulle qolxozniqi gərəg tammam hojə məhlim, d'xiƶвunə spaj mutvə ki hajjьr ltarusь qolxoz вuş spaj, ltammumь plan d'haslanuta d'çapa, lmaвsurь tələqtə d'mindij, lmərxuqi min go pulxənə вasurujatь, livədə xiƶвunə вuş duz в'aralьx d'udalь, lmaprumь lpajdь jən zərəri d'pьllan urxəti d'вipjəşinə muplixxi, lmərjuzi вuş duz planь d'kulle pulxəni d'qolxoz. В mavarta d'go xəjji ənni nijşi, itlun pajdá gura zi qə qəlqəltə d'pulxənə d'qomisijə saxsьjanta u d'mdaвranuta.

В'şareta d'mərjəztə d'xiƶвunə min kulle qəmetə lazьm ijlə məcəxtə d'kətəvə d'xiƶвunə (scetavod) Av ki masь mərjizli şula d'xiƶвunə. In lə məcix hədə kətəvə əj dana lazьm ijlə prəştə min qolxozniqi jad'ana d'qreta u ktəvtə u pəiş şudra al qolxoz jən sovxoz d'qurвə в'şvəvutə d'gəşiq u xəzi, dəxij pjəşeli murjizzə şula d'xiƶвunə go qolxoz d'gənu. Вuş spaj ijlə av lə şarь xəƶвuni go kulle şulanь d'ktəvtə d'ənij qolxozь d'pijşeli şudra qə ljəptə, səвəв allu вit təlqə u вit xoţa. Lazьm ijlə şəqillun ənij formь d'rizə d'ijnə şudrь min qьnţrun d'qolxozь— Qolxoz sentr hədə formь d'rizə it go kul qolxoz u ijnə cim lazьm qə kul xə qolxoz.

В'mərjəztə d'şula d'xiƶвunə lazьm ijlə həmməşə məpluxi nəşi jad'anь d'əhə şula u şqəltə minne nəsihət qə вut mərjəztə d'dəhə şula. In it pirsət qə şadarta d'nəşi al qursь d'ljəptə ktəvtə d'xiƶвunə lazьm ijlə şadartu d'lə məkletə. Hər в'dəj dana d'kətəvə d'xiƶвunə şurьlь al şulu kul xə min qolxozniqi в'çəldutə gərəg jəvil qətu kul koməgutə d'ijlə lazьm.

Lelə lazьm d'hədxə təxmininnit, d'duli mutivlən kətəvə şula min xiƶвunə вiprəqeli, əhə lelə duz u raвa xьjalь məxrivəninə, hər əx mələвtə d'pilxənə hədə zi pilxənə l'qəməj ijli denə d'kulli qolxozniqi.

Hic dana kətəvə d'xiƶвunə le masь xəzi xə şula in qolxozniqi, məsələn в'rigədir d'lə maxвьr qəd mənij ekə,

ʙ'mud dana u mud şula vidli. Kətəvə d'xiƶʙunə le masь d'maddь qəd mud mindij u mud masallь go denij amʙarь pijşeli qurqizzə in kətəvə d'xiƶʙunə le jaddь mud mindij pişli quʙlə go amʙar u mudij pişli xurçə u muplixxə, həlʙəttə le həvij ktəvə go hic xə dəptər qəd kmə vijinə xərəçjəti u kmə qəʙəljəti d'qolxoz.

Lazьm ijlə hədə mərjəztə d'xiƶʙunə qəd kul xə qolxozniq jaddь u dlə məkletə tamьmlun kulle nijşi d'lə d'əhə kulle nijşi d'xiƶʙunə d'lə dəhə namumkun ijlə l'saxsujь pilxənə d'qolxoz u d'qolxozniqi.

Təgʙirənə d'qolxoz gərəg həmməşə məssim ʙələ qəd kul xə ktəvə d'hassaʙuta d'ijli lazьm qə kətəvə d'xiƶʙunə min qolxozniqi giʙə pəiş mumţьja al danu qəd ʙ'çəldutə pəiş ktijvə u muvьrra go xiƶʙunə.

Təgʙirənə denəndər ijli məsim ʙələ qəd qə xiƶʙunə peşij hudrь kulle dəptəri ʙlanqь, dəptəri qə xiƶʙunə, d'pilxənə u şər.

Al dana qəd kətəvə d'xiƶʙunə gənu masь ʙ'dano hadьrrun kulle xiƶʙuni d'lə ərqəltə mamţьlun qə məgruşi drana ʙijid təgʙirənə u mamţьj qə dənij şotəpujəti d'ijnə lazьm ənij xiƶʙuni u ktəvi.

Mdaʙranuta d'qolxoz dənəndər ijlə al çmajato şammalun məmli u maxʙarjatь d'kətəvə d'xiƶʙunə d'dəxij pijşinə murjizzi d'xiƶʙunə d'qolxoz. D'rizə ijli ʙrixşə ləqəmə xiƶʙunə, gərəg peşij vijdi ahvalattь spaj, d'xiƶʙunə əzil spaj ʙrizə.

Çuvaʙkaruta gurta ʙijid d'məttəvtə d'xiƶʙunə u qonţrol ʙinpəlilə al xəm d'qəmissijə saxsьjanta, ʙut d'əhə qəmissijə go çərgə qəməjə lazьm axla xəm d'xiƶʙunə pəiş mutvə duz.

Qəmisijə saxsьjanta, əx şərti d'qənunə ki saxsьja kulle əməli d'mdaʙranuta d'qolxoz lə əxcij sədvəti u ktəvi, ijnə up kul mindij nəxt əx zuzi ʙarzarra u şər. Əj gəşuqilə ʙut tamamta d'şərtnamь u vaçьʙujatь qəm məlkutə, gəşəqtə qə tamamta d'plan d'mhaslanuta, gəşəqtə ʙut d'xiƶʙunə duz am qolxozniqi. Qomisijə saxsьjanta

gərəg saxsьja l'duzutə l'şqəltə u jəvəltə d'zuzi d'masalla, d'hasьlь, d'mindij lə əxcij nəxt ijnə up go ktəvi jən sədvəti. вut d'əhə əj gərəg в'kul təhər çarвa qəd kulle ktəvi u sədvəti məsələn: d'вrigədir xəznədər, mdaвrana d'qolxoz u həddəmi xini mamţьjlun duz u в'dana.

Qomisijə saxsьjanta denəndər ijlə lə əxcij gəşqə u saxsьja ijnə в kulle msajato odə koməgutə u məlpə qə kətəvə texniqəjə u l'mərjuzi ktujəti d'xiƶвunə duz.

Pьsla d'dəptəri d'xiƶвunə, u ktəvi d'xiƶвunə u şər. Kulle ənni ki həvij məcuxi go mutvə mətəjə, qooperətiv, xujədə mahallaja d'qolxoz jən zi go dən qolxozь d'ijnə murjizi min çəldi.

Ləxxə lazьm ijlə maxвurь qəd в'dana qəmetə in lə pişlun mucxi ənij dəptəri d'ktəvtə hic xə dəqijqə gərəg lə pəiş urqillə şula d'mərjəztə d'xiƶвunə səвəв l'dana qəmetə ki hojə kətəvə xə mudət al xə vərəqə həl d'məcxij ənij ktəvi u dəptəri вijid pьsla d'lazьm, al d'ənij vərəqi gərəg peşij ktijvi.

Qəmetə min kul xə qolxozniq gərəg peşə quвiltə вauta (zəjəvlenijə) qə вut razьjutu d'varta l'go qolxoz u griştə drana в'gənu. Min d'əhə вauta mudalь gərəg peşə mumlitə anqeta d'məxzijə d'kilpəttu mərutu u şər. Forma d'əj вauta it go xujədə mahallaja d'qolxoz jən zi go mutvə mətəjə.

D'tre kətəvə xiƶвunəjə hər в'dəj saat gərəg hadьr sьdra d'qolxozniqi d'məxzij kulle həddəmi d'kilpət d'qolxozniqi u d'məxzetə mindij u ţьjmu, kulle mindij d'ijli pijşə mzuviggə.

D'ţla kətəvə d'xiƶвunə denəndər ijli mərjiz dəptər d'xiƶвunə al mindij nəxt d'ənij masallь u mindij d'pijşə çummьja go qolxoz al kul xə mindij alhəddə, məsələn: masallь d'mamьranuta, maşьnь d'mərutə d'mətə, həççəti u masallь u şər, Go kul xə minne вnoşu gərəg pəiş muxzijə ţьjmu, sьdra qə qinjəni mşutippi u kulle вarzarra u mьxla d'pijşə mşutippə go qolxoz u şər.

Min вar d'pişlun hudrь kulle ənij sьdrь lazьm ijlə midri xəƶвune kulle masallь u mindij d'mərutə qə d'hojə məhlum mudij leli pijşə d'lə mavurь go d'ənij sьdrь qəd d'in lenə pijşi ktijvi в'təzədən peşij ktijvi. B'əhə təhər вit şarь şula d'xiƶвunə d'qolxoz.

Min pətə d'ənij sьdrь rава ktujəti gərəg peşij ktijvi go dəptəri d'hasaвuta d'ijnə hudrь min qəmetə ijnə in dəxij dəx lə hojə lə mcixlun ənni dəptəri qə ktəvtə d'xə mudət kulle jəvəljəti u şqəljəti d'qolxoz.

1. Maja d'zuzi
2. Barzarra u mьxla
3. Hasьlь d'mьxulta u masallь.
4. Xiƶвunə d'çapa d'qolxozniqi.

Go dəptər d'zuzi (dəptər d'xəznədərutə) lazьm ijlə al mərzo simmələjə ktəvə kulle şqəljəti в'məxzetə d'dana, min mənij, qə mudij u kməjutə d'pişlun quвli zuzi. Al mərzə jəminəjə kulle xərəçjəti, ijmən qə mənij u kmə pişlun juvi, ijnə min qəm d'peşij ktijvi jəvəljəti u şqəljəti d'zuzi go dəhə dəptər lazьm ijlə в'xətirçəmutə həvili ktəvi d'saвьtuta, illəki в'xərəçjəti qə mənij, qə mudij u в'duzutə pjəşə juvi zuzi jən lə в'dana d'jəvəltə d'zuzi lazьm ijlə grəştə d'drana min qəвlənə d'zuzi d'lə ktəvi d'hesaвuta qə kulle xərəçjəti naмьnikun ijlə ktəvtə u jəvəltə d'xərəçjəti.

Go dəptər d'вarzarra u mьxla hədə zi al mərzo simmələjə вipjəşenə ktijvi şqəljəti u al mərzo jəmminəjə xərəçjəti. Təgвirənə d'mərutə d'mьxla gərəg maxвьr qəd в'kməjutə u в'mud xiƶвunə av xuriçli jən pullьlь mьxla u min mənij, kmə u в'mud danaть quвilli mьxla.

Hədə zi вipjəşenə ktijvi kulle jəvəljəti u şqəljəti d'mьxulta u masallь in ənij it go qolxoz. Jəvəltə u şqəltə d'kul mindij hədə zi вipjəşeli ktijvə ijnə kul xə minne вnoşu al xə pətə, məsələn qьrţoрь вnoşe, вьslь вnoşe, təxti qə mamarta вnoşe u şər. Kul xə minne al xə pətə d'dəptər. Ənij zi hədə gərəg pəşij ktijvi al simmələ şqəltə u al jəmmijnə xərəçtə.

In qə qolxozniqi вipjəşenə juvi hasьjlь əj dana вiktəvenə sьdra d'şimməni qə mənij — u mudij pijşeli juvə, al d'əhə sьdra qolxozniqi min вar quвillun hasьlь gərəg gərşij drana. Min вar hədə вipjəşenə xuƶвinni çəm d'ənni hasьjlь d'ijnə pullьjь u вiktəvenə go dəptər d'xərəçjəti. Ķətəvə d'xiƶвunə jən xə min nəşi qarjanь enij d'ləвulunə şula d'xiƶвunə gərəg həmməşə məssim вələ qəd kulle şqəljəti u xərəçjəti peşij ktijvi go dəptər.

Ķətəvə d'xiƶвunə gərəg kul jumə ţalьв min kul xə gəşqənə d'al şula, məsələn xəznədər. Saвututa d'xiƶвunə, ktəvi d'saвututa qə şqəltə u jəvəltə d'zuzi, min təgвirənə d'mərutə sьdrь u jən ktəvi d'saвututa qəd qə mənij mudij pijşeli juvə u min mənij mudij pijşeli şqijlə. Hic xə ktəvtə d'lə ktəvi d'saвьtuta gərəg lə peşij ktijvi go dəptər.

B'hişjərutə вuş zodə gərəg peşə xuƶвintə tammьmanta d'plan mhaslanuta u pilxənə d'kul xə qolxozniq. Əhə ijli xə min şulanь вuş məri d'vaçьвuta, qə вut d'əhə al xəƶвəntə d'pilxənə u çapa lazьm ijlə kmə d'mumkin it вuş zodə məssumi вələ u mamrujь rişə.

Saxseta вut tamamta d'plan d'mhaslanuta gərəg peşə vidtə lə əxcij в'xiƶвunə d'ktəvə, вijid d'pьrmь d'ktəvi, ijnə lazьm ijlə qəd kul jumə вgəşəqtə u jəvəltə d'nərjəd, şula pəiş suxsьja.

Go d'ənni nərjədi qə dəsti d'pilxənə вipjəşenə muxziji qəd;

1. Mud şula, kməjutu u dəxijutu gərəg pəiş tummьma.

2. B'mud dana

3. Bijid mud maşьnь d'mərutə d'mətə вit məplixə əhə dəstə go pilxəno;

4. Ķməjutə d'pələxi gərəg pəiş tumьmma əhə şula.

Min вar d'tumьmlun əhə şula təgвirənə d'kul pulxənə d'şula qujə məsələn ţreta d'xəqlə, marreta u xəmeţə d'qinjəni u şər. Kul xə min gəşqənə d'al d'ənni xə min şulanь qəвulili şula u go d'əhə nərjəd вigrəşeli drana d'qolxozniqi.

B'tamamta d'şula al' nərjəd go kul вrigədə вipjəşeli xuƶвinnə pilxənə d'kul xə qolxozniq вnoşu в'dəhə təhər.

Uçax, şimmə u şimmə d'вəвə	Tamamta d'pilxəne go mitxə d'ju məni, minjənə, jərxi, 1 2 3 4 5 u şər.	Pilxənə d'məlkutə d'jumənı çapajь	Kməjutə d'şula	Pijşi ktijvi go dəpter d'çapa.	Dəxijutə d,şula tumnьma.
Məsələn ţreta, Ivanov M. I.	$1^1/_4$ $1^1/_4$	2 jumi	$2^1/_2$ hek	$2^1/_2$	
şəpəntə Petıov P. I.	$^3/_4$ $^1/_2$	$1^1/_4$	$1^1/_4$	$1^1/_4$	

Am kul xə qolxozniq gərəg hojə dəptər d'çapa, gərəg hala в'dana d'mərjəztə d'qolxoz am qəвəltə d'dəptər qə xiƶвunə şəqlij up dəptər çapeta. Dəptər çapeta вipjəşelə jiviltə qə kul xə qolxozniq dlə tapavut. Hədə zi qə ʝəli d'xədərjə gurvissi enij d'вit masьj u gərəg pəlxij.

Go dəhə dəptər вipjəşili ktijvə qə kul xə pələxə mud jumə plixli u al pьllan şula, go pьllan pilxənə mud şula vijdeli u qə kulle d'ənni d'mţajuna jumənі d'çapa.

Əhə dəptər d'çapa go ijdə d'qolxozniq вit hojə xə ktəvə d'səhdutə qə qəвəltə səmə min qazançь d'qolxoz al çəmutə d'jumənu çapajь gorə. Qə вut hədə əhə dəptər gərəg həmməşə hojə məri d'rizə. Kulle ən ktujəti d'ijli вiktəve gəvo təgвirənə d'вrigədə lazьm ijlə kul xə qolxozniq gənu xəƶвinnun qəd həmmməşə jaddь kmə jumənі d'çapa plijxeli u kmə həqə ki maţьь min pajda d'qolxoz u duz ijli вiktəvə təgвirənə d'dəste jumənі d'çapa go dəhə dəptər.

Lazьm ijlə в'kul mseta çaruвь qəd min şareta d'mərjəztə d'qolxoz peşij murjizzi şulanь d'xiƶвunə go qolxoz. Əhə ţusa pijşeli mutvə al mdaвranuta d'qolxoz u qomisijə saxsьjanta u kulle qolxoz u qolxozniqi.

Go kul xə qolxoz gərəg şula d'xiƶʙunə həvi murjizzə ʙ'ləxumutə, sьpjuta u məhlum. Qə d'əhə lazьm ijlə l'ɉəptə d'ʙijid ktəvi jən sьdra d'qənunə d'qьnƫruꞑ qolxoznəjə (Qolxoz—sentr) Go d'ənni ktəvi ʙ'kul təhər d'mələptə ʙit peşə muxzitə qəd dəxij lazьm ijlə mərjuzi xiƶʙunə u qontrol go qolxoz:

PLAN D,QOLXOZ.

B'urxə d'plan go kulle pilxənə ijlə xə min şərti rişəji d'ləʙuli ləqəmə u məzjudi lə əxcij mərutə d'qolxoz, illə up kulle mərutə sosjəlistetə.

Hər əxcij go SSSR atra mamьrana d'sosjəlizm mumkun ijlə ləʙəltə d'əhə mərutə ʙijid plan qə tərsetə d'sniqujəti u məzjədtə u vədtə d'spaj ahvalattь eqonomijəji u mardutanajь d'kulle pələxi u akkarь çapajь.

Məhlum ijlə, qəd mərutə almeta piştelə turьsta min mərujəti xdənəɉi, hər ʙ'dəhə qolxozь, ʙut d'əhə kul xə xdənəjutə d'mərutə u qolxoz, gərəg təgʙirij l'mərutə çaruʙь kulle ʙ'xə nijət am kulle mərujəti d'almajь go SSSR, manaja d'əhə həççət ijlə mamarta d'sosjəlizmə.

D'lə mərjəztə d,mərutə ʙijid plan namumkin ijlə mamarta d'sosiəlizm. D'lə plan kul xə mərutə çəldi u jən drəng ʙit. ətjə l'xrəvə gənʙuxi u l,anarxijuta. Hic xə qolxoz d'lə plan le xəjjə u məzjiddə. But d'əhə qolxozь ʙuş zodə ʙələ gərəg məsimij al mərjəztə d'mərutə ʙ'plan sosiəlistəjə.

Plan ʙijəveli mumkinutə:

1. L'rşamta d'urxə u mumkinutə d'çammuvь dəviltə go qolxoz.

2. Min qəm dana vetə d'hişjər qəd peşij vijdi rəd kulle çətunujəti odəni d'dərqulutə l'pilxənə d'qolxoz l'mƫeto al həççəto ʙ'çammeta d'dəviltə.

3. Plan mərjuzili ʙivədə məri qənun qolxozniqi, xəjude, məqvuje u məzjude kulle pulxəne mudalь.

4. Plan ijli məxzijənə d'urxə duz məri hivij dəxij mammurь l'xəjji xəti.

Из фондов Российской национальной библиотеки

5, Plan вivədeli məhlim u məxzujili mud şərikutə qolxozь gərəg qəвlij вijid mamarta d'sosjəlizmə.

6. Lazьm ijlə вijid kulle xeli u carь mxəjə amaç go kulle pilxəni ləвəltə d'şula əxcij вijid plan.

Qolxoz lə ləвləntə d'şulano вijid plan ijlə qolxoz qolaj u в'çəldutə вit ətjə l'xrəvə. Plan d,mhaslanuta go qolxoz pijşeli mutvə вut d,əj nijət, qəd в,dana d'şareta dpilxənə mudalь peşə vidtə xizвunə, liprəsə u lьqţaja qəd вijid mud urxə lazьm ijlə u məri d'pejdela в'gəşəqtə d'qolxozniqi həm zi в'gəşəqtə d'məlkutə peşə luвiltə mərutə, məsələn xəmetə d,qinjəni, mərjəztə d'daxla, zreta u вəçərtə d'kərdiji u xəmetə d,qinjəni d'xlota u şər. Prəştə d,dəhə təhər mərutə tlitelə al ahvalattь d'duktə havatь, mazrajь. şəminutə d'apra qə təhəri d'вarzarrь u şər.

Hər min вar dəhə dana d'pişlə priştə qəd mud təhər mərutə şarujьla mərjuzi qolxoz, lazьm ijlə şareta d'mərjəztə d'plan d'kul xə şula в'noşu. B'dəhə dana hic gərəg lə peşij mun-şiji məxşəxjəti u qţajatь d'şotəpujəti qьnţrunajь d'partija, hukmə motvəjə hədə zi sьdrь d'qənuni d'diji. Qolxozsentr u şotəpujəti mahallajь d'qolxozi, вuş zodə вijid dənni nişi:

1. Məzjədtə d'majdanь (duktə) qə xəqləni d'zruta.

2. Məzjədtə d'hasьl.

3 Məzjədtə d'qinjəni d'xlota u qьţla qə вьsra.

4. Tamamta d'ənij şərti d'вəsenə qə вəçərtə d'apra u hejvanь.

Məzjədtə d'hasьlь d'qolxoz qə zəвuni u tamamta d'kulle vaçьвujatь qəm məlkutə.

6. Prəştə d'xə qədir pələxi qə şadarta al şulanь pilxənə d'umənutə.

7. Qəmetə məpləxtə d'kulle mumkinujəti gəvəji d'qolxoz min qəm mərjəztə d'plan d'mhaslanuta вut səmi d'apra lazьm ijlə məxşuxi qəd al prəştə d'urxə d'mərutə gorə pьllan duktə d'apra вipjəşelə mutivtə qə zreta, pьllan duktə qə marreta d'qinjəni u şər.

B'nisвət al aspraвь d'mhaslanuta lazьm lьdaja mud kməjutə it go qolxoz maşьnь d'mərurə mətetə u aspraвь,

kmə xeli d'grəşə (susəvəti, tori, kəlli u şər.-həçətti u hejvanь d'grəşə masja peşij muplixi go mhaslanuta.)

ʙ'nizʙət al ʙarzarra u mьxla ʙipjəşenə suxsьjь al hizzur ʙijid məhsuli u çurri. Kulle ənij gərəg peşij, kul minne alhədə mutvi məsələn! xьţţь ʙnoşe, nisnəjə ʙnoşu, sarь ʙnoşe, qьrţorь u şər. u ʙ'kməjutə mьxla lazьm ijlə qə təgʙərtə d'xəcə rişi qinjəni go mitxə d'plan dana.

Pillan d'mhaslanuta ʙipjəşeli mutvə qə xdə şitə ʙ'kul xə şula ʙ'noşu, məsələn; zreta d'daxla, zreta d'kərdiji, ʙəxcəni, xəmetə d'qinjəni u şərkə.

Go səmə qəməjə d'plan tama ʙ'dəj duktə d'lazьm ijlə məxzuji qəd mud aspaʙ u xeli itlə qolxoz qə pilxənə, lazьm ijlə ktəvtə hər ən kməjujəti d'apra u aspaʙь d'pilxənə, pələxi u qinjəni d'it nəxt qəm ajna go qolxoz u lə ʙ'ktəvtə d'ənij d'qəd ʙ'dana d'şareta d'al pilxənə lə peşij mcijxi.

Go səmi d'tre lazьm ijlə məxzuji u ʙivədə d'xizʙunə. Pьrmь d'xizʙunə ki həvij, təhəri-təhəri, ənij pьrmь d'ktəvi d'xizʙunə lazьm ijlə şqəlte min qolxozsentr jən zi d'xujədə mahallaj d'qolxoz. Qə ţusa ənni pьrmь ki həvij ʙ'dəhə təhər;

MUD BARZARRA BIT PƏIŞ ZЬRJA	Kmə hektar.	ţmə d'kul xə hektar ʙ'xizʙunə d'jumə m. d. çapaja	Lazьm ijli ʙarzarra			Bispərə kmə bit ət-jə hasьl min kul hek	Bit peşij çum mьjь ʙ'çəm	
			Çəm. qə zruta.	It go qolxoz.	Lazьm qə zvənə.		Daxla.	Tujnə.
Şullir	100	$1^1/_2$	150	100	50	15	1 500	3 000
Sarь	50	$1^1/_2$	75	100	—	15	750	1 000

U hədəzi ʙijid kulle təhəri d'zruta. ʙ'əhə təhər ʙijid d'əhə iskimə d'xizʙunə ʙivəjelə məhlum qəd dəxij lazьm ijlə mərjəztə d'xizʙuni qə plan d'zruta.

Al iskimə xinə d'xizʙunə (təʙlisə) lazьm ijlə gəşəqtə ʙ'hişjərutə u təxməntə, səʙəʙ go d'əhə iskimə d'xizʙunə

Из фондов Российской Национальной библиотеки

kulle xiƶʙuni ʙipjəşenə vijdi al normь d'pilxənə gorə ənij d'min qəm dana ʙipjəşenə mutvi ʙil qolxoz al çmetə kullənetə d'qolxozniqi, dəxij d'pişlə muxʙьrta. pьrma d'əhə iskimə d'xiƶʙunə ʙit həvi ʙ'dəhə təhər.

ŞIMMƏNI D'PILXƏNƏ	Kmәjutә.	Mitxə d'tamamta d'pilxənə.	Lazьm ijnə susəvəti.		Lazьm ijnə nəşi (pələxi).		Lazьm ijnə həççəti u aspatь d'pilxənə.
			Kul jumə	Çəme	Kul jumə.	Çəme.	Şimməni d'maşьnь.
Sarь ţreta şəpəntə . . .							

Məsələn qəd qə qolxoz lazьm ijlə peşij zьrjь 51 hek. aʙsa. Min qəm d'odəx xiƶʙunə ʙişqəlivəx norma d'pijşinə mutvi ʙijid d'qolxozniqi u ʙixzəjevəx, d'norma d'ţreta qə xə nəşə ʙijid 2 susəvəti u ʙijid kutən məri 2 sikjəti piştelə mutivtə go jumə $^3/_4$ d'həktor. Mətəxlə qə d'go qolxoz itin 22 susəvəti ijnə kutəni 11 mumkin ijlə qəd əhə pilxənə pəiş tummьma go mitxə d'6 juməni? xəƶʙunevəx, in go xə jumə ʙipjəşilə ţrьta $^3/_4$ hektarь ʙijid xə pələxə. Tre susəvəti u xə kutən tre ajnatь ʙ'dəhə xiƶʙunə 22 susəvəti u 11 kutəni u 11 pələxi go mitxə d'xə jumə ʙit tammьmьj 11 gəhi ʙuş zodə jən 8 $^1/_4$ hek. ijnə kulle çəm d'apra qə ţretu ijli 51 hek. But hədə ʙ'əhə xiƶʙunə şula ʙit pəiş tummьma go mitxə d'6 juməni.

Kulle ənni xiƶʙuni əxŋən ʙit məxzəxlun go iskimə d'ʙitəjili;

ŞIMMƏNI D'ŞULA	Kmәjutә d'hek.	Dana d'tamamta d'şula (pilxənə).	Lazьm ijnə susəv.		Lazьm ijnə nəşı pələxi.		Şimməni d'maşь	Kmәjutә d'həçəti
			Kul jum.	Çəme.	Kul jum.	Çəme.		
Ţreta u zreta d'sarь. . .	51	6	22	132	11	66	2 zogi kutəni	11

Из фондов Российской национальной библиотеки

Bəs pulxənə вit pəiş tummьma вijid d'ənij həçətti u pələxi d'it al huzur go mitxə d'6 juməni, ijnə in norma d'ţreta peşə mutivtə $^{3}/_{4}$ hek. əhə pilxənə kul dəx d'hojə gərəg go şərti d'plan mahal pəiş tummьma вuş çəldi. Əj dana hər вijid d'ov qədrə d'həçətti u pələxi lazьm ijlə norma d'pilxənə pəiş muzjiddə min $^{1}/_{4}$ hek. həl 1 hek. jən zi 1 $^{1}/_{4}$ hek. Min вar hədə kulli ənij xiƶвuni d'rşьj-mevax go iskimə d'в'ullul kulle şəxlupinə.

Qə вut hədə gorə lazьm ijlə min qəm d'mərjəztə d'plan u mətəvtə d'gəvu kulle xiƶвuni təxmuni spaj. Qolxoznidi rişəji u вuş parmьjanь mumkun u gərəg hajьrrьj в'əhə nisвət kəd lə paluţь min вəle l'zəxmutə u mərç sosjəlistetə.

Vaçьвuta d'kulle qolxozniqi ijlə əj d'məxij kulle xele qə tamamta u məzjədtə d'əhə plan d'qolxoz. Ov səmə xinə d'xiƶвunə lazьm ijlə mərjəztu вi urxə d'mərutə d'hejvanь (maldaruta). Go xəƶвəntə d'вnizвət l'mərutə d'qinjəni lazьm peşə mutxirtə kməjutə d'qinjəni d'pijşinə zuviggi go qolxoz, min şareta d'şitə (в'ginse u kməjute) kmə вit zedij go mitxə d'xə şitə min вar d'jəltə, вijid zvəntə u kmə вit вasrьj. Min вar hədə lazьm xəƶвuni l'hasьl d'вijəvonə qinjəni min xalva, вьsra, gildə u şər. u al kməjutə d'qinjəni, hədəzi gərəg peşij xuƶвinni kulle mьxlь u şər. Min вar d'pişlun xuƶвinni kulle pulxəni u məsuli d'mərutə, məsələn: zruta, kərməni, qinjəni u şər. Kulle ənni вixvəşenə в'udalь u вivədinə məlum l'min-dijəni d'вivədenə məlum l'mindijəni d'вitəjinə:

1. Kmə zexrə вit peşə çummьta go mitxə d'kulle şitə.

2. Mud qədrə вit pəiş zuвnə qə məlkutə.

3. Kmə вit peşij xumji qə zruta d'şitə d'ətjə.

4. Kmə lazьmijlə xəmetə qə mьxla d'qinjəni.

5. Mudij xərçi xini вit peşij vijdi.

6. Kmə вit peşij pullьjь вil qolxozniqi в'kməjutə u dəxijutə d'pilxənə.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Min qəm dana mdaвranuta вьrşamela plan. Bar hədə əhə plan saxsujuna go maslahat d'mhaslanuta am əqtivi d'qolxozniqi mudalь, egə şarujьna вijid d'mərjəztə d'plan. Bar hədə go çmeta kullənetə d'qolxozniqi plan midri saxsujuna u məqvujunə. Çid min plan d'mhaslanuta d'şitə go qolxozь lazьm ijlə mərjəztə d'plan d'pilxənə qə kul cax' jərxə u jumə əlhəddə, məsələn qə zreta d'вinijsəni u cirij qə xьzda u dvərtə d'daxla. Həçət d'dənni planь ijlə lьdaja mud həçətti, aspraвь u xeli lazьm вit həvij qə tamamta d'kulle pilxəni d'mərutə d'mətə go mitxə d'kullə şitə. Manaja d'kulle ənni planь ijlə qəd min qəm dana peşij tuxminni u guşqi qəd в'mud urxə вijid calaşjatь gurь, hadarta gurta u в'çəldutə в'pajdь gurь peşij tummьtь kulle şulanь d'mərutə d'qolxoz. Ləxxə lazьm ijlə maxвurь qəd go d'əhə qipəlijun вipjəşenə muxвьrrь əxcij xə min d'nijşi d'şareta d'plan qə вut d'əhə manaja qə mərjəztə d'plan hədə cətun qəd в'xə qədrə surə d'himizməni cətun ijlə maramta d'kulle urxəti qə mərjəztə d'plan d'mhaslanuta go qolxozь.

Qə parmeta d'məx çəm dəxij lazьm ijlə в'spajuta d'mərjəztə d'mərutə d'qolxoz вijid plan lazьm ijlə şqəltə d'ktəvi u sьdrь d'qənuni alhəddə dijnə məlupi u məxzuji d'dəxij lazьm ijlə mərjəztə d'planь d'mhaslanuta, ənij ktəvi ki məcxij go qolxozsentr u go xujədə d'qolxozь d'mahal. Şvuq min dənni ktəvi go d'ənij şotəpujəti it mutvi əlhəddə nəşi qə jəvəltə d,nəsijətti u mələpjəti qə вut mərjəztə d'kulle təhəri d'planь d'mhaslanuta hər в'əhə dana vəkili d'dənij şotəpujəti d'qolxozь denəndər ijnə əzij go qolxoz odij koməgutə в'mərjəztə d'plan d'mhaslanuta d'qolxoz.

JЬSURA D'MHASLANUTA BIL SOVXOZЬ U QOLXOZЬ.

Koməgutə d'sovxozь qə qolxozь sjarta d'şərti qə вut koməgutə qə udalь sovxozь u qolxozь pjəşə muvьrta go

xəjji go raʙa mahallь. Kulle ənni təhəri d'koməgujəti litlun hic xə jьsura min dənij çaraʙjatь d'dərquləji d'julpənə Leninəjə. Ənij d'çaruʙьnə qolxozь mətvijlum txut təgʙir d'sovxozь.

Əhə koməgutə d'qə qolxozь ʙijid d'urxə d'sjarta d'şərti d'koməgutə d'udalь ʙil qolxozь u sovxozь. Gərəg ʙuş zodə peşij muzjiddi lə əxcij ʙijid sovxozь d'daxla ijnə up ʙijid sovxozь ənij d'məntetə ʙijid d'qinjəni xəmetə ʙijəvelə mumkinujəti gaʙʙarь qə məzjədtə d'kulle təhəri çins d'qinjəni d'qolxozь. min məxşəxjəti d'knuşjə d'motvi d'SSSR.

Sovxozь ʙijid xele gaʙʙara texniqəjə xə maʙʙua gurьna ʙnisʙət lhajarta qə qolxozь d'masьj məlpijlun məpluxi texniqə xətə go mərutə d'mətə. Şvuq min d'ənni sovxozь ijnə dukə d'mərjəztə d'səggiji d'qolxozniqi.

Kul xə qolxozniq gərəg həmməşə həvili jьssura am sovxozь d'ijnə qurʙə minnu. Denəndərutə d'sovxozь lelə əxcij məqvetə iqunumijetə d'qolxoz, ijnə up maramta. d'qolxoz al xə daraça ʙuş rama d'ʙəçərtə d'apra nimmunetə.

Hər ʙ'dəhə dana zi nijşə d'qolxoz leli əxcij qəʙəltə d'koməgutə min sovxozь illə məcəxtə d'kulle urxəti qə sovxozь ʙuş zodə ʙi urxə d'şadarta d'pələxi go sovxoz.

Praqtiqəit əhə jьssura d'mhaslanuta ʙil sovxozь u qolxozь gərəg pəiş murjizzə hədxə:

1. Sovxoz ʙipləxeli dajьm qə xəlləntə d'qolxoz u məntetu ʙijid ʙrigədə, d'piştelə priştə qə d'əhə şula.

Vaçьʙujatь d'ʙrigədə ənninə,

a) B'kulle calaşjatь koməgutə qə mərjəztə d'plan d'mhaslanuta, mərjəztə d'çapa u zuzənəjə d'qolxoz.

ʙ) Vədtə d'koməgutə qə mərjəztə d'şulanь d'ktəvə xizʙuni u saxsajatь d'qolxoz hədə zi koməgutə qə pilxənə d'qomisijə saxsьjanta.

c) Rxəştə d'al kulle çmajatь d'qolxozniqi u vədtə d'şərikutə go kullə d'ənij ʙuqarь d'ʙipjəşenə d'rьjşь go d'ənij çmajatь.

Из фондов Российской национальной библиотеки

d) Mərjəztə d’kulle təhəri pilxənə в’urxə d’şotəpo-mardutanaja go qolxoz.

2. Sovxoz vədelə koməgutə mhaslaneta qə qolxoz в’urxə:

a) Jəvəltə d’traqtorь u maşьnь xini prijşi d’mərutə d’mətə qə tamamta məntijəntə d’kulle planь d’mhasalta d’qolxoz.

в) Vədtə remont l’maşьnь d’mərutə d’mətə go вit-umənі (mastersqəjə) d’sovxozь.

c) matrasta d’go qolxoz dukəni qə mədjəştə d’susjəti u təvirjəti d’qolxoz, вijid вuxь u вirji çins d’sovxoz.

d) Mərjuzi вijid xərç d’sovxoz u qolxoz duktə d’gə-şəqtə u təgвərtə d’qinjəni вijid həkkijmi d’hejvanь.

3. Sovxoz вiprəşelə xə qədrə d’tori, arвь u xzuri məri soj d’peşij zuвni qə qolxoz, sovxoz məxlupili l’вar-zarra lə duxjə d’sovxoz, вi вarzarra d’gəno dixjə u вijəvilə qə qolxoz tingi d’nsavta.

4. Sovxoz denəndər ijlə go kulle plano d’hasalta mətvə carь qə hajarta d’вkul xə təhər qə mərjəztə u məntetə d’qolxoz.

Qolxozь min giвə d’gəne denəndər ijnə.

1. Go plan d’mhasalte peşə mutivtə prəştə d’xə səmə d’qolxozniqi ənij d‘gərəg peşij şudrь al pilxənə lə əx-cij go qolxoz ijnə up go kərxəni dəxij pişlə muprьmta go qipəlijum d‘tre.

2. Qolxozь gerəg kulle qinjəne d‘pilxənə d‘ijnə zodə в‘dana d‘treta xьzda şadrьjlun вijid d’şərtnama qə haj-jarta d‘sovxoz.

3. Qolxozь вijid d‘şartnama gərəg jəvij qə sovxozь araвanь u həçətti xini d‘grəştə d‘mindij.

4. Qolxozь kulle hasьjle qə d‘gərəg peşə şudьrta qə tarasta al kərməni, min kulle qəməjə gərəg əvidlə təpil qə sovxoz, in sovxoz itli zavodь jən kərxəni qə tarasta d‘əhə hasьl.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Şvuq min d'ənni, qolxozь в'hajjarta u mələptə d'sovxoz denəndər ijnə в'dana odijlun rəd marrь u rьçвь zjənəni, darmьnьjlь upre u ţarьjla krivə d'qeţa u d'cirij.

B'əhə təhər sovxozь u qolxozь gərəg dajьm xəllinijli jьssura вijid sjarta d'şərtnamь am udalь, kəd hajurrь qə udalь u в'əhə urxə məzjudo məntetə d'mərutə sosjəlistetə d'go mətə.

Инв.№ 216

Из фондов Российской национальной библиотеки

Цена 30 коп. Ꞔьјпа 30 kәр·

24116

1-2431527

Н Ассир 2-77

Из фондов Российской национальной библиотеки

И. МОХНАЧЕВ

Первые шаги деятельности колхоза (с.-х. артели)

Переводчик БИТ-ЮХАН

На ассирийском языке

СЕЛЬКОЛХОЗГИЗ, Москва, Пушечная, 5